

PAVLI IO VII EPISCO-
PI NVCERINI PRAEFA-
tio in quartū librum Elogiorum
suorum ad Cosmum Medic.
Florentiæ Ducem.

VARTVS HIC LI-
ber magnanime Cosme re-
centiorum Heroum imagi-
nes continebit, quibus e-
logia idcirco superioribus
aditriciora, breuioraq; si-
gillatim affigentur; quo-
niam eorum quos ipsi vir-

tutis suæ fama florentes vidimus, præclara no-
mina historijs nostris abundè celebrata sint, &
vti reor, ad posteros etiam transibunt. Ex in-
stituto autem ordine primus sese obtulit Ca-
rolus rex Galliæ, qui coalescentis, nec confir-
mata adhuc pacis tranquillitatem Italiæ inui-
dit, liuore tamè nostro potius quàm suo. Quip-
pe qui euocatus accersitusq; ad euertendum
palsim publicarum rerum statum, eo grauior
ingruerit, quo apud ignaros periculi, imperi-
tosq; militiæ nequaquam metuendus esse pu-
tabatur. Sed eius externæ gentis vis repentina
& impotens, vel serò nos docuit, dissensionum
nostrarum intestinæq; discordiæ protinus obli-
uisci, vt paratæ seruitutis incommoda vitare.

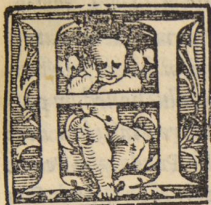
mus, quæ demū serendo bella ex bellis nobis parum maturè insanire desinentibus importata, si non cautiore, & fortiores fecit, vti propulsanda pericula flagitabant; patiētiores certè reddidisse videtur ad perferendam inusitatæ cōditionis ignominiam. Neq; aliter nos ipsos vltro præcipites datos consolari possumus, quàm quòd primos tātæ cladis authores equa vltrix scelerū furia meritas pœnas dare coegerit. Hic itaq; Rex Gallus, qui vel nolens domū tuam suo impetu euerit, te præclaro exemplo admonet, vt irruptiones externarū gentium, quarum vis vehemētissima intolerandaq; esse consuevit, graui maturoq; cōsilio auertendas potius, quàm armorum fiducia sustinendas arbitrere. In hanc enim publicæ salutis curam & Cosmus, & Laurētius maiores tui summæ prudentiæ viri semper excubarunt, vt quantū consilio præstari posset, externa arma longissimè arcerent. Neq; enim aliter quàm his inundationibus obrui & cōuelli potest, hic tuus Principatus, haud dubiè fato datus, & mirifica demum tua virtute cōfirmatus; quandoquidem nulla omnino intestina fraus extimescenda videatur, agenti Principem absolutæ pietatis atq; iusticiæ auspicijs, qualem in rectè constituta Republica æquè boni maliq; ciues optatissimum esse confitentur.

ELOG

ELOGIORVM LI- BER QVARTVS.

Sub effigie Caroli VIII Gal-
liæ regis.

LO C oris gestu & armorum cultu Carolum Gallie Regem eius nominis octauū, Alexander Pontifex in mole Hadriani pingi iussit, quum Rex ipse pictori se exprimendum accurate præbuisset. Is Ludouico undecimo patri succedens, deficientes ab se Britones armis subegit, capto in acie Ludouico Aureliano atq; in carcerem coniecto, quem certa iura Regij sanguinis ipsi successorem destinabant. Ab hac uictoria Rex iuuenis, quanquam nec ingenio stabili, nec satis firmis pusilli corporis uiribus polleter, pacati tamen atque opulenti Regni subnixus facultatibus, bellicosorumq; Procerum uocibus incitatus, aduersus Aragonios reges terra mariq; bellum suscepit, euocante eum atq; adiuuante Ludouico Sfortia, qui Aragonio nomini erat infensissimus. Ea nanq; tempestate fatali malo Italiæ nati, exitialibus inter se consilijs dissidebant Alfonso rex Neapolitanus, & Ludouicus Sfortia Mediolani princeps, qui tum potentia atq; autoritate nominis supra ceteros eminere credebantur. Ille apprimè ferox, bellicosus, & insolens; hic uerò ingenio subtili,

astuto, maximeq; ambizioso, odia contraxerant, quæ
 minimè expiari possent, nisi dijudicante belli fortuna
 alteruter præceps daretur. Itaq; Carolus uehementi
 impetu Italiam intrans, & subito percurrens, quantum
 Galli armis ausuq; ualere, cū ignominia Italicæ disci-
 plinae pluribus prælijs ostendit. Hæc enim serè tota,
 aut inscitia atq; auaritia superiorum ducum, aut lon-
 go ocio restincta perierat; sic, ut nemo ducum aut mi-
 litum superesset, qui cruentam aciem se uidisse testare-
 tur. Quo uitio accidit, ut facillè Gallus honestum præ-
 tendens titulum, Pisanos eiectis Florentinis; hos uerò
 eiectis Mediceis, & Senenses pulso Pandulpho Petruc-
 cio, uendicasse in libertatem uideri uellet. Exinde Pon-
 tificem terrore inuecti in Urbem exercitus subactum
 ad foedus ineundum cōpulit, Gememq; Baiazetis Tur-
 carum imperatoris fratrem sibi tradere coegit, quo
 adiutore in Græciam se traiecturum confecto Arago-
 nio bello prædicabat. Qua inusitata Galli hostis felici-
 tate cuncta obuia sternentis percussus Alonsus, ideoq;
 nihil pro pristina sua militari laude ausus, ita despon-
 dit animum, ut Ferdinando filio Regnum cederet; ex-
 temploq; cum Regia Gaza in Siciliam profugeret; eo
 euentu, ut filius pari hostium impetu undiq; pulsus ur-
 be Neapoli atq; arcibus, Regnoq; demū toto, occisimè
 pelleretur. Obstupere statim ad eius ingentis cele-
 ritq; uictoriæ cursum cuncti principes; usq; adeò con-
 sternatis metu animis, ut in unum pro publica salu-
 te, dignitateq; Italicæ nominis conspirarent, & arma
 cōtra Gallos undiq; cogèrent. His rebus cognitis Ca-
 rolus

rolus Campanis, Brutijs, Apulis, & Samnitibus, ualido copiarum præsidio confirmatis, regredi ex templo, & contra infestos uiam ferro aperire constituit; atque ita profugiente Alexandro, Romam præteruectus, Pisas repetijt; & per Apuanos Ligures superato Apennino, ad Tarrum amnem profectus, Venetas, & Sfortianas copias, eum transitu prohibere conantes, cruento edito prælio ita prostrauit, ut penè intactus, & nusquam postea lacepsitus in Galliam rediret, nec Italiæ belli obliuisceretur; renouata namq; amicitia cum Ludouico Sfortia, restitutaq; ei Nouaria, quam Aurelianus occuparat, Ferdinandum Regem paternum re-petentem regnum longo exercuit bello; Eo tamè rerum exitu, ut Galli duces militesq; ad unum propè omnes uarijs casibus interirent, & ipse demū tertio anno postquam Neapolim ceperat, apud Ambosiam oppidum, ex ludo parua spheræ rediens, ignobili in cella, subito animæ deliquio correptus expiaret. Vixit annos uiginti septem, imperauit decem. Id uerò tanto regi insigni probro datum est, quòd intempestiuis amoribus deditus, eneruatusq; molli ocio apud Allobrogum diffluentia longo luxu oppida, Aureliano Nouariæ obfesso opem ferre noluerit, repudiatamq; coniugio Margaritam Maximiliani Cæsaris filiam ab se expetitam, desponsatamq; ad patrem remisit, ut Anna Britannia citerioris Reguli filia, hæresq; maiore commodo duceretur; quòd reges nullis pudoris potius, quam commodi priuati legibus obediant.

Impiger aerias Carolus dum transilit Alpes
 Parthenopen stricto dum petit ense ferox:
 Horruit illum omnis bello clarissima tellus
 Itala, & inuicti frena superba tulit.
 Victorem sed ne hunc æternum secla uiderent
 Nostra ducem; ante annos inuida mors rapuit.

Sub effigie Vitelliorum fratrum.

AC una latiore in tabula Vitellij qua-
 tuor germani fratres cū sene patre con-
 spiciuntur: quos admirabili mediæ eta-
 tis uigore atq; illustri bellicæ laudis fa-
 ma florentes, inuida uirtuti ante diem immittis Parca
 surripuit. Hos Nicolaus pater post longam conten-
 tionem eiecto Iustino amulo, atq; eo demum interfe-
 cto, in patria Tipherno non obscuræ potentiæ prin-
 cipatum adeptus, in disciplinam Virginio Ursino tra-
 didit, qui tum Romanorum Procerum splendore do-
 mus, & multis militiæ partis honoribus erat clarissi-
 mus. Qua liberorum animosa prole, atq; ea enixè ad
 summum militiæ decus contendente, planè beatus se-
 nex pater uideri potuit, quum excedens uita, familiam
 certissimo militarium iuuenum præsidio confirmasse
 crederetur, nisi occultior aliqua uis fati adultæ iam
 uirtuti indignam atq; inexpectatam perniciem attu-
 lisset. Præcipiti nanq; impetu fortuna in Vitellij nomi-
 nis sobolem incurrens, ex breui interuallo singulos
 perculit atq; prostrauit, miserabilem hercle in mo-
 dum,

dum, quando partim foeda, partim ignobili morte con-
 siderint. Ioannes siquidem natu maximus, quum ad
 Auximum Piceni urbem in oppugnatione uersare-
 tur, immani tormēto discerptus interijt. Camillus huic
 proximus, in Apulia Circellum oppidum apposita
 scala conscendere & capere contendens, molari pro-
 pè lapide superne deiecto, nequicquam protegente
 galea oppressus est. Is tum Gallis, Virginioq; duci o-
 peram nauabat, & multis bello fortibus factis, pugna-
 cissimi ducis laudem eo præsertim die fuerat cōsequu-
 tus, quo non procul à Luceria Germanorū integram
 phalangem Aragonijs militantem, inductis & sepe
 circumductis in orbem sagittarijs equitibus deleuerat.
 Primus in Italia sclopettariorum equitum turmam in-
 stituit, quod equitum genus postea intermissum est,
 quum nimia atq; inhabili sclopetti longitudine præpe-
 direntur; sic, ut hodie non miremur breuiiores & le-
 uiores, aptiore industria à Germanis institutos, qui
 nostris nuper hastatis equitibus maximo terrori in
 Germania fuerint. Moriens Camillus Vitellium filium
 reliquit, quem Venetis & quatuor Pontificibus, uti
 erat bellicæ rationis & multi consilij apprime gna-
 rus, impigram fidelemq; operam nauasse uidimus. Cæ-
 terum in Paulo & Vitellocio ætate minoribus uis ar-
 dens impauidi animi, & in arduis belli casibus mire
 efficax ita enituit, ut uterq; ad militaris imperij no-
 men non temere aspirare milites crederent. Paulus
 ingenio excelsior, & iudicij grauitate præstantior
 expediendis consilijs, atq; armis promptissimus habe-

batur; sed aliquanto fortasse seuerior & seuior, quod dormitantes uigiles impunè interfici, & sclopettarijs hostium captis erui oculos, & præcidi manus iuberet, quod indignum esse uideretur strenuum sæpe nobilemque equitem ab infimi ordinis despicato pedite inulto uulnere prosterni. Nondum enim inuecto externarum gentium cruento more, Itali milites sanguinarij & multæ cædis auidi esse didicerant. Paulus hæc uirtute disciplinaque prouectus, quum Venetas copias in Apennino profligasset, Pisanosque egregiè suam tuentes libertatem, aliquot oppidis expugnatis cõterruiisset, eorum mœnibus tormenta admouenda esse censuit. Sed eius conatus, quanquam uehementissimè coeptus, cum habuit exitum, ut malignè obrectante collega Ranuccio Martiano disparis dignitatis atque uirtutis duce, perfidiosa potius quam necessaria cessatione à semicapto Stampacis propugnaculo retraxisset tormenta crederetur; quasi eius urbis subactæ letitiam Florentinis inuideret; inanissima quidem suspitione, quum inde à probo auidoque ueri decoris duce per ampla triumphus laus peteretur. Itaque à præpotente factione ciuium, urgenteque Ranuccio perfidia accusatus, uir insons captus, præcipitiq; iudicio in curia securi percussus est; quanquam uel inusitati generis tormenta adhibita, in acerbissima questione nihil quod integritatis famam lederet, elicere potuissent. Eo enim supremo malignitatis decreto concidit, quod uiri suspicaces, & Reipublicæ causa maxime sæui, factionisque immeritò tortum nequaquam ex tuto dimitti posse iud

Je iudicaret. Sed eius immanis iniuriæ ultor postea
 extitit Alexander filius, quem hodie patris æquantibus
 laudes, & Hūgarico & Germanico bello clarum Ita-
 lia inter paucos duces adnumerat. At Vitellocium im-
 manior uis atq; seuitia Cæsaris Borgiæ sustulit, quum
 is cruentissimo homini, perfidioso astu ex recenti dese-
 ctione in gratiam receptus apud Senogalliam se cre-
 didisset. Ibi enim simulatione colloquij militaris per-
 ductus in domū cum Paulo Ursino socero, Franciscoq;
 Ursino Grauinæ Regulo, & Liberotto Firmano, ad
 eandem necem destinatis, strangulatus interijt; meritas
 certo iure pœnas pendens, quod se à sanguinario, ne-
 farioq; tyranno sycerè in fidem receptum imprudē-
 tissime putarit; Quamquam ea reditus leuitas exitio
 cunctis futura ab ingenio Pauli soceri largitione pro-
 missisq; corrupti Vitellocio improbante emanasse cre-
 datur. Vitellocius primus in Italia Germanicæ disci-
 plinæ phalangem peditum ex Tiphernatibus suis in-
 stituit, quibus & hastas, & secures, ferreaq; pectora-
 lia, & galeas, externorum imitatione tradiderat; or-
 nauitq; , ut densata acie procurrere, consistere, regre-
 diq; , & decurrere in cocteam, nihil perturbatis ordi-
 nibus condiscerent; Cuius phalangis intucto robore
 fretus, paulò antè Vgonem Moncatam Borgiæ Cæsa-
 ris ducem, in Umbria profligarat; & capto ad Bas-
 sanum Guidone Feltrio Vrbinatium princi-
 pe, Pontificias copias insigni edi-
 ta pugna deleuerat.

Michaelis Sylanij Lusitani Cardinalis
de Camillo Vitellio.

Victorem Pyrrhum post magna atq; inclyta facta,
Foeminea fama est occubuisse manu.
Et te surripuit post inclyta facta Vitelli
Foeminea dextra missus ab arce lapis.
Heu fatum occultum, multis distantia seclis
Clara duorum facta exitus unus habet.

Antonij Francisci Rainerij de
Paulo Vitellio.

Vrbis ut ingrata scelus, & uictoria Pauli
Audijt immitti colla resecta manu
Scipiadum maior; Tua quid bene facta Vitelli
Quid ualuerit mea? ah dixit, & ingemuit.

Iouij Iunioris de Vitelloccio.

Eheu quid faciant, cuiquã homines cürue habeãt fidẽs
Ten' sic negligis? atq; ipse tui nil memor, impij
Te imprudens potuisti manibus credere Borgie,
Infaustis manibus, sacrilegis, atq; nefarijs?
Quid si non tibi notissimus usq; & satis, & super
Cunctis ille fuisset rabidus, Barbarus, impotens,
Humani generis pernicijs, atq; hominum lues:
At non te latuit quid fugiens Cesaris impetum
Olim dixerit è carminibus Moxonij senis
Pompeius, Pharij quum peteret littora perfida
Regis naue cita. Non equidem uita ferocibus

Committ

Committenda Tyrannis, iter haud tutum ad eos satis
Dixit; sed mala sors omne animi consilium rapit.

Rainerij de Vitellochio,

Non me diua potens atq; uolubilis
Motu quæ rotat hæc omnia præpeti
Deprensus Ionio mersit in improbo,
Nec Mars belligero dum feror agmine
Hinnitu alipedum cum litui sono
Letantem, rapido sustulit impetu,
Nec me æuo & spolijs tot grauidum nouis
Heres, nobilium patria principum
Linquentem gelido marmora funere
Victorem, tumulo condidit aureo.
Sed me perfidior Borgius æquore,
Martis fulminco seuior agmine,
Parcarum Lachesi surdior ultima,
Et satum, atq; fides credula, perdidit.

Eiusdem.

Non mare me, nõ Mars, seu aut Mors perdidit; at me
Perdidit, omnibus his Borgius asperior.

Sub effigie Petri Medicis.

PETRVS Medicus, quem Laurentius
pater autoritate atq; opibus florentem
in Republica principem reliquerat, hæc
militari specie thoracatus & prolixè
comatus pingi uoluit; Nam tum uiros radi solitos non

decebat barba, contrarioq; more nostro capita prælongi crines adornabant. Multo enim iuuentæ feruore alacer, robustos, gestandisq; armis habiles artus equestribus spectaculis ad bellicam imaginem ostentare, aduersis sæpe hastis in ludo cōcurrere, uariāq; pugna simulacra edere erat solitus; quòd ita ad popularem gratiam expediret; sicuti patrem & patrum cum præclara laude fecisse meminerat. Verum hæc studia quanquam digna essent eo iuvene, quem Palmæ decus accenderet; eum tamen aliquanto longius quàm oporteret, à ciuilibus officijs abstrahabant, à quibus secus ac pater iusserat, ita abhorreere uidebatur, ut sæpe uenationi falconumq; aucupijs, ac amatorijs uanitatibus occupatus, actiones Magistratum inspiciere negligeret; alloquia ciuium fastidiret, & contemptu quodam rarò intraret curiam. Quibus moribus fiebat, ut paternæ modestiæ, & Etruscæ frugalitatis obliuisceretur, obiterq; superbiæ & luxui, atq; item libidinibus quibus offendi ciuile decus posset, propterea se dederet, quum honestas quasdam familias asiduò atq; licentiore matronarum cultu probrosas effici nonnulli suspicarentur. Sed hæc grauior ceteris labes quæ proterui atq; intemperantis famam premebat, citò deferbuit ex nuptijs lectissimæ uxoris Alonsinæ, quam ex Ursina gente duxerat; conciliante id coniugium Clarice matre ex eadem orta familia. Erat Petrus ingenio patri dissimilis uti sæpe feroci & tum maxime quum fortè meracius biberet, acriter ad iracundiam parato; sed quòd amoenitate Musarum & Musicis

ficis concentibus citò molliretur, & quò luberet, facile flecteretur. Nam à Politiano præceptore institutum erat domi certamen Etruscorum Poetarum, quo non obscura laus, summa iocunditate quærebatur; quando alternis dicerent, & ad parces numeros responderent, qui extemporaneæ facultatis plausum à circumfusa audientium corona petebant. Latinarum namq; & Græcarum literarum studia, ea tempestate Florentiæ uigebant, ita, ut arguti iuuenes Etruscos rithmos peramœnis floribus adornarent. Hos mores optima pax ferebat, atq; his pacata ciuitas honestissimè letabatur. Sed ubi è Gallia terribile classicum concrepuit, non temere conceptus pavor totum inexperti iuuenis animum occupauit: sic, ut facile in consilio longè omnium grauisimo scødè satisfceret, & ciues antiquæ memores libertatis ad pristinum odium redirent, & in spem excutiendæ seruitutis erigerentur. Erant tum Florentini Aragonijs regibus scødere coniuncti, & cum Alexandro Pontifice sentiebant. Ingruentibus autem Gallis socius aderat Ludouicus Sfortia diu antea per legatos Petrum ab Aragonijs diuellere conatus. Sed Petrus ita comprobante Ciuitate, censuit ius scøderis non esse uiolandum. Quo decreto Sfortiam uehementer offendit, quoniam astuta eius consilia ab ancipiti, maleq; fido ingenio, sibi detecta ad Gallos detulisset. Amicè enim Sfortiæ legatus in colloquio dixerat, non ideo euocari Galliæ regem, ut Italiam externis gentibus subigendam & proculcandam daret; uerum ut superbi & cõminantis sibi Alfonsi ferocia, insensissi-

mi regis metu frenaretur. Itaq; Petrus repentina per Lunensem agrum Gallorum irruptione perterritus seræ pœnitentiæ consilium sumpsit; ob id quod Ferdinandus Alfonsi regis filius, in Aemilia alteram Gallorum & Sfortianorum manum minimè sustineret, & classis Aragonia Liguriam improspere tentasset, Florentia profectus ad Sergianum descendenti Carolo obuiam iuit, ut honesta conditione proposita pacem impetraret. Sequebantur eo tempore regem planè uictorem Laurentius & Ioannes Medicei, Petro insensissimi hostes, quòd ab eo ex leuissimis offensionibus in exilium acti fuissent. Horum deprauatione proceres Gallos ab se alienatos Petrus reperiēbat; neq; aliter ab rege in amicitiam recipi poterat, quàm si arces custodiendas regijs præfectis traderet, quæ erant quatuor Pisana, Labronensis, Sergiana, & infra lucum Feroniæ Petrasanctensis. His obsignatis impetrati fœderis tabulis, Florentini ciues qui in ea legatione ad regem Petro collegæ aderant, usq; ad eò animis exacerbati sunt, ut à Petro Rempublicam priuati commodi causa prodi dictarent, & in eum concordibus consilijs conspirarent. Nec multum inde Petrus confecto eo negotio, quum ad exornandas aedes, quibus regē exciperet, Florentiam rediisset, & ad Decuriones ascendere uellet, à Iacobo Nerlio curiæ ianua est prohibita. Qua insolentis facti acerbitate percussus, redeunte m̄q; domum, populus sublato clamore, & coniectis lapidibus usq; ad eò contumeliosè insecutus est, ut uix mentis compos euadendi, fugiendiq; tumultus consilium

lium expediret, & sancti Galli porta, principatu, patria atq; penatibus unius horæ momēto excidens, sese eijceret, Bononiamq; perfugeret; tanta trepidatione, ut uix Ioanni Cardinali fratri, qui cucullati habitum desumpserat, ut sese occultaret, elabendi spatium daretur. Errauit in exilio integros decem annos, sæpius contumacis fortunæ suæ, fallacissimos nutus expertus; unde ei reliquæ opes absumptæ, & multum æs alieni contractum est, oppigneratis scilicet Alfonso uxoris dotalibus bonis; Nam ab initio Virginius Ursinus quum accepta in stipendium pecunia, eum reducturus ad Rapolanas aquas usq; peruenisset, commutato repente consilio, in Apuliam se conuertens, spes eius infrugerat; biennioq; post Liuiani audacis beniuoliq; ducis consilium secutus, ad Romanam portam, ita copias signaq; promouerat, ut obseratis repente ualuis exclusus, irrito conatu regredi cogeretur, eo quidem grauiore detrimento, quod propinqui aliquot ciues, Medicei q; nominis studiosi, tanquam hostilis eius accessus conscij, capite plecterentur. Promissis demum Borgia Cæsaris ad repetendam patriam perductus, quum ille exercitum ipsis propè Florentiæ mœnibus admouisset, non modò conceptam spem, uotaq; eius fessellit, sed existimationem exulis & salutem in summum periculum coniecit: Quod Borgia male fidus, rebus clandestine compositis, inter conditiones Petri tanquam hostem iudicatum Florentinis expetentibus traditurus esse diceretur. Nec multo post Vitellocci etiam adhæsit, ex nece fratris Florentinis inimicissi-

mo, quū is occupato Aretio bellum intulisset. Sed eum terrorem ualida Gallorū auxilia ab rege Florentinis socijs missa, ita sustulerunt, ut Petrus eandem aduersi conatus sui sortem tulerit, usq; ad Gallicum bellum, quod Magni Consalui uirtute ad Fornias parta uictoria, confectum est. Erat tum in partibus Gallorum Petrus; qui prostratis sœdeq; deletis partium copijs, ut se ad Caietam periculo eriperet, quum onerarium lintrem conscendisset, & secundo Lyri amne deueheretur, in ostio fluminis summersus interijt; nauigium tormentis cumulatè onustum, faciliè absorbente irato mari; quum impetu tumentis amnis allidentes decumani fluctus, contrario percussu pulsarentur. Hoc ignobile mortis genus, ei merito accidisse pleriq; existimarunt, quòd in morte Laurentij patris Leonium illustrem medicum indignum prorsus ea immanitate, ut de infelici curatione pœnam exigeret, in putcum præcipitasse crederetur. Reliquit auspicioris fortune heredem Laurentium filium, quem à Leone Pontifice patruo, eiectis Feltrijs, Urbini principem constitutum, sed non diu eo munere letatum uidimus: Ex quo genita est hæc Catherina, quam hodie eruditis moribus excultam, & lætæ prolis fecunditate perbeatam, in thoro Henrici optimi Gallia regis cõspicimus.

Andreae Anguli.

Quisquis es armatam effigiem longamq; ferocis
 Medicei iuuenis suscipe casariem;
 Huius enim Lyris tantum se funere tollit

Gallorum

Gallorum quantum clade fluit tumidus.
 Et magni uirtute patris Laurentis, Etruscum
 Arnus pacatas in mare uoluit aquas.
 Hunc gemini decorant fratres, queis Tybris amœnus
 Pontificum titulos, sacrâq; sceptrâ dedit;
 Summisitq; Vmber nato fera colla Metaurus,
 Nunc neptim Rhodanus, Mosa, Ligerq; colunt.
 Sub effigie Christophori Columbi.

VIS non miretur hac honestissima fronte hominem, qui inusitata animi magnitudine portento soq; immensi ingenij uigore ualuerit, aspero ignobiliq; Arbizolo Liguriæ uico iuxta Sauonam nasci potuisse? Hic enim ille est Christophorus Columbus stupendi alterius & nullis ante seculis cogniti terrarum orbis reparator; quem profectò benigna salutarium syderum conspiratione natum fuisse existimare fas est, ut incomparabilis Liguribus honos, eximium Italiæ decus, & præfulgidum iubar seculo nostro nasceretur; quod præscorū Heroum, Herculis, & Liberi patris famam obscuraret; Quorum memoriam grata olim mortalitas æternis literarum monumentis cœlo consecrarit. Columbus à prima adolescentia diuersis navigationibus patrio more deditus cuncta emporia, insulas, littoraq; mediterranei maris peragravit: & uti erat Geographiæ apprime studiosus, curiosi ingenij neruos omnes contulit ad contemplationem earum naturæ rerum & regionum, quæ terræ globo cōtinentur.

adeo pertinaci spiritu, laboreq; , ut ex astronomia tropicorum, equatorisq; & climatum mensuras, totiusq; item nauigatoriae membranæ & magnetis usum exactissimè perciperet, inflammatusq; studio atq; admirabili cupiditate explorandi Oceani raperetur, ut positos columnis Herculeis terrarum limites irrideret. Nec inanibus coniecturis alias omnino terras ad occidentem Solem extendi prædicaret; quarum Plato ipse, & Seneca, & pleriq; alij Græcorum & Latinorum nonnulla expendenda Cosmographis argumenta reliquissent. Ea quoq; spe Columbus magis ac magis implebatur, quod paulò antè patrum nostrorum memoria à uiro Gallo, cui nomen fuit Bethancor, insulas Fortunatas & à Lusitanis Hesperides ultra Viride promontoriū, repertas esse didicerat; superatumq; demum esset Henrici Lusitani regis classe, extremum Aethiopiæ promontorium, quod Bonæ spei nomen tulit; ultra Capricornij circulum Antarcticò polo subiectum. Inuidebat profectò hanc gloriam externis gentibus homo Ligur elato, pertinaciq; ingenio, iniquè ferens Ligures qui inueterata naualis disciplinæ autoritate & laude cunctas nationes anteirent, præoccupato ab alijs ausu, occasione ingentis parandi nominis spoliari. Hæc eius uota aliquandiu delata ad reges & semper reiecta, ad extremum Hispaniæ rex Ferdinandus sic impleuit, ut adductus perseuerantia peritissimi hominis, quinque naues ab se impetrari pateretur. Quamquam id concedendæ expeditionis munus, pleriq; non periculosum modò, sed planè insanum & impium

LIBER QVARTVS. 303

Impium esse prædicarent, uastissimis Oceani fluctibus
 naues & Hispanos homines committi ad libidinem ua-
 ni Liguris & decoctoris, qui uitæ suæ iacturam par-
 uiduceret; si in eadem pericula multi ipso peritiores
 nauæ, fortioresq; homines perducerentur. Itaq; Co-
 lumbus cum paulò minus ducentis hominibus Hispa-
 nici generis è Gadibus soluens, inter occidentem atq;
 meridiem cursum tenuit, aquatusq; apud Fortunatas
 Octobri mense in dextrum uela flexit, & sulcato per
 multos dies Oceano, nusquam apparentibus terris,
 conspiratione nautarum penè oppressus est, quum
 peregrini unius amētiae uniuersam omnium salutem,
 desperato nauigationis exitu minimè credendam ar-
 bitrarentur, quando infinitus pateret Oceanus, nec
 suffectura essent alimenta, si serò pœnitentibus redeun-
 dum in Hispaniam esse decernerent. Sed eos uel atro-
 cissime consternatos sacramenti militaris seuerè admo-
 nuit, quo regi fidem dedissent, se nusquam ab authori-
 tate imperioq; ipsius esse discessuros; multisq; ratio-
 nibus ostendit, certam eos proditionis pœnā in Hispa-
 nia subituros, si temere summi commodi, summæq; glo-
 riæ coepta, & feliciter ad finem penè perducta, timi-
 ditate inani, aut importuno incerte mortis horrore
 perturbarent. Vix dum socijs naualibus pacatis, & ad
 officium redeuntibus, Columbus uolantes aues con-
 spexit, prædixitq; non longè abesse terras è quibus il-
 le euolassent. Nec eum fefellit opinio; breui enim per-
 uentum est ad insulas ferè innumerabiles, maxima mq;
 earum adeuntes, ualde nemorosam & luscinijs, &

psittacis refertissimam, sed humano carentem uestigio, Guadalupem uocarunt. Inde perpetuis prouectus Euris, atq; his uno tenore perflantibus, secundissimo cursu, quòd nusquam fluctus inter se refringantur; ad insulam ingentem, nomine Hispaniolam peruenit. Ea distat à Gadibus rudi supputatione, miliarium Italicorum circiter quinque milibus, Cancricq; Tropico supposita, in longitudinem tota profcinditur; refertq; castanea folij formam, magnitudineq; Britanniam excedere perhibetur. Eius insulae gentes Columbus blandis nutibus atq; munusculis ad se facile pertraxit; didicitq; ex mulierum inauribus, & quibusdam armillis, auri copiam in ea reperiri, quum omnium rerum, segetisq; praesertim sint inopes, captuq; ingenij adeò simplices, ut literarum prorsus mediocriumq; artium sint ignari; utpote qui nocturnos lemures adorent, quos nunquam uiderint; sed inerrare domicilijs eorum noctu persuasum habeant, qui arbitri uitae simul & fortunae cuncta bona pariter & mala, mortalibus dispensare soliti sint. Horum lignea simulacra incisorio pyrite lapide usi ruditer effingunt, religioseq; uenerantur, Zeminos appellantes utriusq; humanae sortis largitores. Hos populos tormentorum portento, aspectuq; uelificantium nauium territos & stupefactos, facile ad uenerationem Christianae crucis induxit, foedereq; icto cum aliquot praepotentibus insulae regulis, cognouit manare aureas harenas, ex amnibus qui ex praeealtis montium iugis in Oceanum deferantur. Itaq; contentus hoc bene auspicato nauigatio-

nis initio, relinquere apud regulos ex suis Hispanos
 homines, totidemq; ab his indigenas mutuae fidei ob-
 sides accipere, reuertiq; in Hispaniam ad regem consti-
 tuit; à quo demum persuso tantæ felicitatis gaudio,
 quadruplo maiore classem impetrauit, ut reliqua ser-
 uarentur; aggregantibus se ei certatim Hispanis tan-
 quam ad certam prædam ex aurea gleba ire prope-
 rantibus. Hac secunda nauigatione Columbus, Ami-
 rantis, regijq; præfecti nomen promeritus, eas quas
 innumerabiles diximus insulas partim desertas, partim
 ab immani & truculenta Canibalum gente incolæ pi-
 raticisq; eorum atrocinijs cuncta infesta esse didicit.
 Si mortalium cruentissimi atq; offeratissimi, humanis
 uescuntur carnibus; nullum numen adorant; nullum
 æquitatis ac humanitatis ius colunt; constuprant sce-
 dæ mares, & uenenatis instructi sagittis remigantes in
 alueis uniligneis longissimè prædantur. Caterum Co-
 lumbus recto cursu ab Hispaniâ ad Occidentè per-
 tendens, insulam Hispaniola duplo maiore apprehen-
 dit, quam propter longitudinem ab initio cõtinentem
 esse crediderat; sed anfractibus eius enormi flexu su-
 peratis integrè circuiuit, & Cubam appellauit: paræ
 auri copia & simplicitate incolentium Hispaniolæ p-
 similem; atq; inde demum in aduersam ingentium ter-
 rarum & regionum continentem ad Austrum sitam,
 Boreæ flatibus appulsus tenuit. Hunc terrarum inco-
 gniti antea orbis tractum æqua fronte Septentriones
 spectantem, & introrsus sub æquatore situm, alij San-
 ctæ crucis terram, alij Pariam, alij Darienem uario in

loco uocauere. Columbus ostium immensi fluminis subijt, quod ideo os Draconis appellatū est, quoniam tortuosis uorticibus nauigia absorbere posse crederetur. Eius terræ gentes Antropophagos esse, nec ullis donis mansuescieri posse cōpertum est; uestiri eos uersicoloribus psittacorū pennis; arcubus & ligneis clauis præliari, nostrorum acies periculo facto reformidare, atq; refugere in nemorosas latebras consuesse constabat. Tot aditis exploratisq; gentibus Columbus factus mortalium celeberrimus; non uno in loco constitutis legendi auri officinis multisq; castellis ad præsidium ædificatis, atrocis inuidiæ ictus effugere non potuit; accusatus enim ab Hispanis innata crudelitatis & auaritiæ, causam pro se dicere coactus est, felici quidem euentu, confutata emulorum malignitate, quum ab rege gratissimo atq; iustissimo præfecturam Hispaniola fratri impetrarit; ipseq; non multo post auctus opibus, & sua fama felix, quum tranquillè senesceret, in Hispania obiit, relinquens aurifera regna, audentium Hispanorum uirtute proferenda, uti mox euenit ad summam Hispaniæ felicitatem. Sic ut Columbus dignus omnino uideri possit, qui à Liguribus presentia potius, quàm uetera hodie mirantibus, luculentissima statua Genus decoretur.

Iani Vitalis.

Tu maris & terra trans cognita claustra Columbe
 Vectus naue cita penetraſti
 Ignotos populos, atq; abdita maxima regna

Antipod

LIBER QVARTVS. 307

Antipodumq; orbem extremorum.

Hic alie uentorum animæ tua linthea leni
Implerunt Aquilone, nec alto

Fulserunt Helices, clarissima lumina celo,

Nec uertit mare tristis Orion,

Hic legem accipiunt mitem Zephyriq; Notiq;

Aequora nec tolluntur in altum.

Tu gentem incultam quarum uel pomifera arbos

Numen erat, uel purpureus flos,

Vel fons irriguus liquidis manantibus undis,

Formas uera religione.

Tu uitam humanam instituis, tu mœnia & urbes

Stare doces opulentas,

Et parere grauidam non uno è semine terram,

Et connubia iungere certa.

Vnde etiam extremi letis cum uocibus Indi

Te memorant, patremq; salutant.

Salue non Ligurum modo sed decus orbis, honorq;

Noſtri ſeculi magne Columbe

Cui merito Iouius Heroas dedicat inter

Nominis æterni monumentum.

Sub effigie Aſcanij Sfortiæ Cardinalis.

SCANIVS Sfortia ſenatoriæ digni-
tatis ſupremum decus quanto nunquam
antea uel poſtea ſit uiſum, ornatiſſimo ſa-
milie delectu, cultuq;, officioliſſimi no-
minis authoritate & rerum omnium apparatu opu-
lentiliſſimo, ita expreſſit & impleuit, ut multorum ita

dicio sacrati uiri existimationem atq; amplitudinem su-
 pergressus esse censeretur. Nam post eius mortem ob-
 solescente sensim Pontificiæ aulæ maiestate, conspira-
 tioneq; inusitata quarundam gentium eneruatis Ro-
 manis uiribus, usq; aded iactata despectaq; est religio
 qua sacræ opes nitebantur, ut neminem postea, uel ma-
 ximum Cardinalem ei æquari posse fateamur. Nam si
 unis diuitijs unisq; tantum fortunæ muneribus, potius
 quàm animi uirtute & dignitate morum illustrium sa-
 cratos uiros omnino æstimandos & suspiciendos exi-
 stimemus, nemo ferè Ascanio ueniet comparandus. Le-
 ctus fuerat in Senatum à Xysto Pontifice commenda-
 tione Ludouici fratris, qui Catharinam Galeacij ger-
 mani fratris filiam Hieronymo Riario Pontificis pro-
 pinquo nuptui dederat. Inde Ascanius opimis sacer-
 dotiorum redditibus, ipsoq; patrimonij censu ditissi-
 mus euadens, cum in Vrbe tenorem uitæ instituit, ut
 domo maximè hospitali, egenisq; perbenigna, & er-
 ga omnes insigni præditos uirtute apprimè liberali,
 summa beneficentiæ fama potiretur, essetq; aliquanto
 principi propior, quàm sacrato sacerdoti, quod an-
 te omnia uenatoriæ uoluptatis & nobilioris aucupij
 exercitationes regio sumptu studioq; perpetuo tuere-
 tur. Hoc tanto nomine prouectus, diu facile princi-
 pem inter Senatores se gessit. Sed authoritate atq; opi-
 bus, & noua deniq; gratia auctior euasit, quum ab
 excessu Innocentij Octauæ Pontificis comitia rexisset;
 circumductis nanq; suffragijs, ad Borgiam totū se con-
 uertit; emptusq; proculdubio profusissima largitione,
 ut ille

ut ille omnium deterrimus pro optimo Pontifex renuncietur, adhortator & author præclarus extitit, quum nonnulli eius ordinis candidati, Borgia potiores repulsam tulissent, qui Hispanum occulta malignitatis summæq; simulationis hominem exitio cunctis futurum, stultissimè Pontificem creatum nequaquam falsi uates denunciabant. Ceterum Ascanius qui domum Borgianam per amplaq; munera, ex ea suffragatione fuerat consecutus, aliquot post annos exitialis amentie suæ pœnas dedit; nam Alexander ut filium Cæsarem Borgiam ad summas opes proueheret cum Gallie rege Ludouico in perniciem Sfortianæ & Aragoniæ domus conspirauit, tanta immoderati animi acerbitate, ut cunctos Italici sanguinis regulos expellendos auitis imperijs, & scelestâ manu pernicandos susciperet. Itaq; Ascanius cum fratre Ludouico Gallicis impar armis eo euentu in Germaniâ profugit, ut quum mox Heluctijs fretus armis Mediolanum repetisset, Ludouico fratre ad Nouariam ab hisdem Heluctijs desitutus, ipse coniectus in fugam prodeunte eum pari perfidia Conrado Lando Placentino ad Ripaltam Castellum supra Trebiam, Venetis equitibus traderetur. Exinde perducto iam in Galliam fratre, quum aliquandiu Venetijs præalto in carcere custoditus esset, repetente eum Ludouico rege in Galliam pertrahitur, sed triennio post, quod mortuus esset Alexander Pontifex, Romam à Georgio Ambosio Cardinale perductus est, quoniam maximè idoneus putaretur in toto comitiorum negotio conciliandis

suffragijs, nam Georgius nō obscuro ambitu ad Pontificatum aspirabat. Sed fata Pio tertio Pontificatum detulerunt, simul & celeriter eripuerunt, paucissimis namq; diebus excessit è uita, instauratisq; comitijs Iulius secundus Pontifex ei suffectus est. Hic Ascanium Ambosio frustra contendente in Galliam abduci uentuit, quòd indignum esset sacerdotem nihil tale meritum, paterniq; imperij fortuna expoliatum in carcere custodiri. Per hunc modum Iulij beneficio liber factus, & pristina restitutus dignitati, quum ad repetendum Mediolanense imperium, ingenti solertiq; ingenio consilia contulisset, conscioq; Consaluo magno, & Liuidiano adiutore Gallis bellum moliretur, ueneno sublatus triduo interijt eo minus infelix, quòd diri Pontificis teterrimam necem epoto temere ueneno quod conuiuis erat destinatum, uidisset. Eum aduersus tot fortunæ contumelias infracti animi laudem meritum, Iulius mermoreo sepulchro honestauit, quod ad Flumentanā portam in templo Deiparæ uirginis conspicitur.

Pauli Amanij Cremenſis.

Hæc est quam mira depictam conspicis arte
 Augusta Ascanij effigies, magni illius inquam
 Sfortiadæ, cui non uultu fortuna minaci
 Vnquam animi effregit uires; est Gallia testis,
 Hadriaciq; maris domini, qua mente superbum
 Quam forti tulit imperium; captiuus & hostem;
 Quam se prudenti seua à ditione redemit
 Consilio, ac tandem Italiam uacuasq; reuifit

Summi

Summi Pontificis sedes, & Tybridis oram
 Ipsa ubi erat sacri decus & pars magna senatus.
 Quòd si non atris peperissent pocula succis
 Dirum illi exitium, extremos tetigisset honores,
 Ast illum huc uirtus, illuc sua fata trahebant.

Sub effigie Ludouici Sfortiæ Medio-
 lanensium principis.

LVDOVICVM Sfortiam Mediolanē-
 sium principem, cui Moro cognomen
 fuit, nequaquam à fuscèdine oris quòd
 esset æquo pallidior ita uocatum ferunt,
 uerum ab argumento quod pro insigni gestabat Moro
 arboris quæ idcirco sapiētissima arborum censeatur,
 quoniã tardè & nō prius germinet & florescat, quàm
 hyemis iniuriam effugerit; statimq; tuto partu ocys-
 mē fruticet, quasi hoc ingenio suo esse institum indica-
 re uellet in omni actione nunquam properè, sed gra-
 uiter consilia inire atq; ea sicuti oporteret, maturè &
 celeriter explicare. Verum id postea gestamen com-
 probante euentu longè uanissimum extitisse uidemus;
 quandoquidem ab tanta opinione prudentiæ, nihil
 demum sibi sapere sit uisus, quum exutus principatu,
 miserrimus omnium mortalium clatrato in carcere
 perierit. Erat eo ingenij instinctu Ludouicus, ut omnē
 ingenitæ prudentiæ uim, subtili astu & multo simula-
 tionis artificio muniendam arbitraretur; propriaq;
 item uota contegere, dissimulanter mentiri, fallere ex
 commodo, atque traducere simpliciores homines, ex

disciplina, officioq; non insulsi principis esse putaret; quoniam adaperiti & liberè sentientis persona, inexpectatis sepe iniurijs nimis exposita crederetur. Cæterum in eo uigebat facundia illustris, nonnullis liberalis doctrinæ præceptis temperata, & grauis, quàm oris & corporis habitus apprimè generosus & excellens magnoperè commendarent; quibus dotibus coniuncta erat congressus & alloquij nunquam fucata facilitas. Et perhumaniter responsa daret, plena grauitatis & æquitatis, in neminem iratus aut asper; utpote qui subamara & ingrata his qui peterent, quodā sobrie iocunditatis lepore, mitigare consuesset. His moribus per multos annos aut fratris filij tutor, aut eodem sublato princeps appellatus imperium cum insigni gloria dignitateq; Sfortiani nominis rexit, consilio potius semper usus, quàm expeditis armis quòd ex incommoda ualetudine uir natura nec bellicosus, nec acer ab armorum exercitatione studioq; facile discessisset, dicereq; soleret scriptorij calami quàm ferrei aciem plerunque efficaciorẽ habere uim in gerendis administrandisq; bellis, quæ ad præliorum aleam uel multa cum ratione deducta, inopinatas sepe calamitates dimicantibus importarent. Quibus institutis atque consilijs quum arriidente fortuna singularẽ non inanis gloriæ suæ fructum perciperet, & foris prudentiæ nomine magnus & clarus haberetur, mirè sibi placere poterat, quòd ab initio tutela fratris filij depulsus, & Pisas relegatus, ea authoritate rediisset, ut inimicos, Ciccumq; præsertim Simonetam authorem exilij

capite

capite damnaret, eiectoq; dolis Eustachio uetere fide-
 liq; custode Mediolani arce potiretur, ac Heluetios &
 Sedunos arrogāter ad Domosulam irrupentes, cruen-
 ta illata clade reprimeret, & egregia demum cum lau-
 de ex Gallico bello post seua pericula honestissimam
 pacem sibi atq; Italiae peperisset; supra id quod maxi-
 mē decorum uidebatur, principatus ornamenta, & ti-
 tulos à Maximiliano Cæsare fuisset consecutus. Verū
 ubi Carolum regem immatura & repentina morte
 surreptum quo cum tuta pax uigebat, illi autem Lu-
 douicum Aurelianum ueterem hostem suum successi-
 se didicit, ingenti metu presagientis animi ita corre-
 ptus est, ut pauor qui ei fatalis erat egrē dissimulare-
 tur, sed nihil tamen in eo mentis rationem elideret.
 Omni siquidem ingenio atq; ope celeriter contendit,
 ut ea imminens ab Alpibus clades auerteretur. Verū
 Dijs inuitis præsidia paranti omnia frustra fuerunt:
 Nam Gallus desumptis statim regijs insignibus auido
 atq; anteparato animo ad Italiae totius imperium aspi-
 rans, cum Alexandro Pontifice, Venetq; Senatu exi-
 tiale toti Italiae & Galliae maximē funestū foedus per-
 cussit. Nec Veneti cæca proferendi imperij libidine in-
 ducti, à supplice exorari potuerunt, quin accerserent
 ab Alpibus Gallos, ipsis demum certam perniciem al-
 laturus, quòd apud Senatum recentis offensionis do-
 lor, qua ereptum sibi Pisanum imperiū querebantur,
 plus ualuisse, quàm Balneolanæ pacis memoria, qua
 Sfortie industria, grauisissimi belli metu atq; periculo
 liberati fuissent. Quamobrem Ludouicus impio certē,

sed necessario consilio Baiazetem Turcarum imperatorem contra Venetos concitare coactus est, quum à Maximiliano Cesare auxilia desperaret, qui tum Galorum opera, Heluetio bello premebatur; & Federici Aragonij auxilia æquo remotiora, & languidiora fore perspiceret. Conatus demum est cum rege hoste grauis tributi pactione pacem redimere, ut sibi tantum liberisq; suis paterni dominatus possessio, iuraq; relinquerebatur. Sed has condiciones quæ dubij belli pericula tollerent, & antiqua Aureliana domus iura confirmarent, ab initio auribus libenter admissas, rex postea insolenter reiecit, quòd undiq; uim ac insidiatores in Sfortiam comparasset, quos ille proculdubio non diu sustinere posse iudicaret; in eius rei negocium enixè sagitante Triuultio, qui peculiari incensus odio Sfortiani nominis capitalis erat hostis. Is manebat in præfectura apud Astam Aureliani urbem, & cuncta quæ opus erat ad bellum impigrè callideq; parabat. Nec multo post Obegninus atq; Ligninius clarissimi duces cum iusto exercitu magnoq; tormentorum apparatu in Italiam missi, Sfortianos urbe Alexandria depulerunt, hæcè profugiente Galeacio Sansseuerino, qui adulterinis Calatini fratris literis, Mediolanum in medio ardore belli perfidiosè fuerat reuocatus, sic ut inopinata profectioe omnes ferè copias desereret, Gallicisq; hæcè relinqueret, & serò de fratris perfidia conqueretur. Eo nuncio & defectione Calatini ad Gallos, importunè terrefactus Sfortia, ideoq; consilij factus inops, pro pere in fugam se coniecit, quòd undiq; perfidiam

perfidiam timeret, & tum forte Simon Horrigonus
 Insuber aequè perfidiosus & scelestus ad interficien-
 dum principem frustra summissus, Landrianum ara-
 rij præfectum trucidasset; in quo expediendæ pecu-
 niæ ratio omnis sita erat. Fugientem cum liberis Asca-
 nioq; fratre Comenses receperunt, apud quos concio-
 nantem admirabili constantia, & de consilijs suis mut-
 torumq; perfidia differentem, ego tum puer maximè
 sum admiratus. Atq; inde miser & à multis desertus
 Lario emenso, & superato Adua monte, quem mon-
 tem Graium hodie uocant, unde Abdua profluit, in
 Germaniam est profectus, paucisq; inde diebus quum
 esset ad Bolzanum in Rhetia, Mediolanensem arcem
 nefaria prodicione Bernardini Curtij clientis sui, Gal-
 lo traditam cognouit, simulq; occupatam à Venetis
 Cremonam, pari perfidia tradente arcem avarissimo
 custode, cui Bataleoni nomen fuit. Dum in Rhetia Cæ-
 sare conuenisset, & de reditu consultaret inter mul-
 tas belli deliberationes, grauem sibi pecuniæ iacturam
 imminere prospexit, quòd ea à Cesare auidius expeti-
 neq; auxilia maturè expediri uiderentur. Itaq; com-
 probante Ascanio priusquam auri inopiam sentiret,
 conandum sibi aliquid existimans, Heluetijs & Griso-
 nibus inter se foederatis gentibus se commisit. Hi nanq;
 expeditas legiones, quibus eum reducerent, pollice-
 bantur, quòd iam inuisum Insubribus Gallicum no-
 men esse cœpisset. Nec mora adiuncto etiam sibi Sequa-
 nico equitatu, ab Alpibus Rheticis descendens, à Co-
 mensibus, Mediolanensibusq; latissimè receptus est,

Ligninio nihil obsistente, & cum Gallicis praesidijs ultra Ticinum profecto. Sed quum Ludouicus in expugnanda Nouaria aliquot dies absumpsisset, noua Gallorum auxilia Tramulio duce superuenerunt, & cum his multo plures Heluetiorum cohortes, quam essent apud Sfortiam. Sequuta tunc est ea Sfortiae calamitas, quod in Gallorum manus deuenerit, deserentibus cum Heluetijs, Sequanis & Burgundionibus equitibus quos mercede coniunctos adduxerat, Aloisio scilicet Valdreio Bastardoq; Rossio ducibus, Ligninij opera atq; pecunia corruptis. Perductum in Galliam rex Gallus accuratis precibus expetentem ut uictorem regem uenerari sibi liceret, ad se perducere uetuit, quanquam eum postea ex itinere praetoriani equitis insignia atq; arma mentitus intentis oculis spectarit, extra clementiae pudorem, quum regiae humanitatis in captiuum penitus obliuiscendum putaret. Natura enim praedurus & recenti suo efferratus carcere in Locensem turrem, erepto scribendi solatio miserum inexorabili saeuitia coniecit, ita ut quinto tandem anno uexatus, icteritiae morbo diuturnam miseriam morte effuderit. Audiui ego postea à Petrofrancisco Pontremulo, qui in eadem custodia fidus comes, perpetuo seruitio Sfortiae fuerat concessus; eum totius infortunij sui miserias uirili pioq; animo pertulisse, saepeq; dixisse, hanc sibi pro ueteribus delictis, extremae calamitatis poenam à magno Deo fuisse impositam; postquam consilia sua humana plena prudentiae, nihil aliud quam occulta uis fati praerertisset; ita ut in ea unam dirae necessitatis causam

causam referret, quòd amici & socij penè omnes uel
 summis obstricti beneficijs, fidem impudentissimè fe-
 fellissent, præter unum omnino barbarum Baiaze-
 tem, qui ex condicto Venetis terra mariq; arma infe-
 rens, sibi promissa quanquam sera auxilia, in ipsam
 usq; Venetiam transmisset.

Pauli Iouij Iunioris.

Quantam ruinam præcipiti dabit

Lapsu, tonantis tacta Iouis manu

Turris, quæ ab excelsa minetur

Mole, Deis, medioq; cælo,

Sic concitatus, quos rapuit furor

Regni parandi atq; ambitio mala

Euexit ad summum cacumen,

Sæpe ruunt grauiore casu.

Nam te quid olim consilium iuuit ?

Quid cum dolosi pectoris artibus

Astus iuuerè, atq; in periculis

Ingenij experientis usus ?

Felix cruento SFORTIA prælio

Si concidisses, nec miserabilis

Fœdum exitum uita uidisses;

Quum patria, folioq; auito

Expulsus, altè in carcere Gallico

Pœnas dedisti, quòd nimis improbus

Non tutor, at crudelis hostis

Præripis imperium Nepoti.

Ergo insolentem pone superbiam,

Qui fidis alti uiribus ingenij,
 Fortuna sic gaudet iocari
 Vertere quum cupit ima summis.

Sub effigie Cæsaris Borgiae Valentini.

CAESAREM Borgiae qui sanguinarius ingenio, immaniq; seuitia ueteres tyrānos æquasse censei potest, uiroso sanguine, execrabiliq; semine progenitum ferunt; quod faciem atro rubore suffusam tuberculis qui saniem leuiter expuerent redundantem, oculosq; introrsus recedentes, & atroci uipereoq; obtutu scintillantes ac igneos ostenderet; quos nec amici quidem & familiares contuendo ferre possent, quanquam eos inter scœminas iocabundus, mira commutatione ad lenitatem conuertere consuesset. Cæterum artus reliqui ad decorem egregiè respondebant, quum ei esset habile corpus ualida neruorum compage firmissimū, quod tam aptè quàm impotenter ad cūctas pedestris, & equestris armaturæ ludorumq; omnium exercitationes afferebat; utpote qui longissimè & peritissimè iaculari; in palestra uel robustissimum queng; prostertere; currentem in arena taurum uno macheræ ictu decollare didicisset. Susceperat eum in minori fortuna Rodericus pater, ex Vannotia Romana, quam à formæ uenustate, & morum illecebris, miraq; demum fecunditate legitimæ propè uxoris loco habuisse constat. Vigebat adolescute in Cæsare peracutum & crestum ingenium, proptereaq; missus fuerat Pisas, ut in Gymnasio

Gymnasio iuri ciuili operam daret. Sed ubi pater Pontifex est renunciatus, in urbem properè redijt, galericq; purpurei dignitate collata in Senatum cooptatus est; quem honorem postea fastidiuit atq; reiecit, quum ad firmiores opes, magnaq; imperia effreni libidine raperetur. Primum omnium permutati ingenij & fluxæ fidei documentum præbuit, quum à Carolo Gallorum rege Neapolim contendente cui à patre Pontifice legati specie, comes & obses datus fuerat, è Velitris Romam profugisset. Exinde armorum studio teneri, contemnere galeric decus & Candiano fratri qui ductaret exercitum, inuidere cœpit, eo quidem insanæ emulationis exitu, ut ipso fratre Candiano quo cum hilariter apud matrem coenarat, iugulato, proiectoq; in Tyberim, se totum à senatorio ordine abdicata purpura, & desumpto militari sago, ad arma transferret, & Pontificijs copijs præficeretur; conniunte proorsus ad immane parricidij scelus patre Pontifice; qui & ipse uim sibi afferri ab efferato filio proculdubio metuebat. Itaq; sublato principatus amulo, quod ita ad explendas cupiditates expediret, Gallis se coniunxit, fecitq; sponsalia cum Carlota Alabretæ familiæ regij sanguinis puella, apud Aquitanos pernobili. Tū enim Pontifex totus in eam incubuerat curam, ut ingentes filio opes, per ampliq; imperij facultates, uel summa cum iniuria pararet; eiectis primò urbe Latioq; Columniæ familiæ proceribus, Vrsinisq; denuum insigni dolo pernecatis, & excisa propè Caetanorum familia, quum eius proceres, occupato eorum domi-

natu, ueneno, aut ferro sustulisset. Verterat quoque eandem seuitiæ atq; perfidiæ rabiem in reliquos Pontificiæ dittonis regulos, quatuorq; simul Camertium proceres Varaniæ antiquissimæ stirpis strangularat; Guidonem Feltrium Urbino pepulerat; Ioannē Sfortiam Pisauro adempto, paratam cædem effugere coegerat; expulsis etiam Arimino Malatestis; Et quum Gallie togatæ imperium affectaret, Catherinam Sfortian Hieronymi Riarij quondam uxorem, Gallicis fretus auxilijs, Foroliuio & Forocornelio deiecerat; captamq; constantissimi animi foeminam, magno probro, & parum uirili superbia in triumphum Romam perduxit. His tantis belli sumptibus quum sacrosancti ærarij pecunia minimè sufficeret, opulentissimum quenq; ex aula sacerdotem, & in his aliquot Cardinales ueneno tollendos curabat, ut eorum diuitijs in Fiscum redactis potitus profusissimè largiretur. Vna enim liberalitate qua milites sibi obnoxios, & fidos redderet, famam querebat, ita ut quum ascuisset sibi in stipendium multos undiq; manu promptos, & ex secunda classe Romanorum ciuium, censu atq; audacia præpotentes, affectare Romanæ ciuitatis imperium; urbem Hispanis inquilinis replere, & per eos nobilissimi sanguinis proceres quos cieisset, diu arcere à patria speraret. Hæc cum impio patre cogitans, attonita in urbe noctu uagabatur, quū nusquam interdiu uiseretur, quoniam lucem libenter effugeret, ne deformis & truculenta facies spectaretur. Nouissime tot cædium cruore nondum satiatus,

Astorem
Manfr

Manfredum quem Fauentia expulerat, quod esset de-
 torus adolescens, scelestè & immaniter prius con-
 stupratum, & mox fracta ceruice necatum, Tyberi
 merfit. Hanc infamis seculi pestem quum neque Dij,
 neq; homines ferre possent, fatalis Pincernæ error ad
 præclaram magni numinis prouidentiam, utrunq; su-
 stulit, quum in Vaticana uilla coenantes, ex medicata
 Falerna uini lagena parataq; ad exitium nonnullis
 Cardinalibus conuiujs, uenenum bibissent. Pater se-
 nex non diu ueneni uim ferre potuit, at ipse qui dilu-
 tius bibisset, atrocissimo, sed non lethali morbo corre-
 ptus est; sic ut magnis conseptus copijs dux acer sibi
 usui esse nequiuert, dilabentesq; copias & duos ue-
 teres hostes paucissimis diebus Pontifices creatos uide-
 rit. Sed Iulius hominem uel mille neces meritum quem
 in mole Hadriani custodiri iusserat, ea pacione dimi-
 sit, ut togatæ Galliæ arces reciperet. Elapsus itaq; Cæ-
 sar ab Ostia nauigio Neapolim peruenit, ubi à Magnæ
 Consaluo iussu regis comprehensus est, atq; in Hispani-
 am deuectus, ne uir bellicosus, quum ad eum magnus
 militum concursus fieret, recentis in Italia partæ pacis
 tranquillitatem perturbaret. Ad extremū Cæsar post
 tertium annum deceptis custodibus è Medina arce fu-
 nibus se deiecit, beneficioq; Beneuentani reguli nactus
 equum, ad Ioannem Cantabriæ regem confugit. Apud
 hunc armis cū Alarino regulo cōtendentem, militans,
 quodam tumultuario prælio ad Mendauiam uictor,
 glande traiectus cōcidi; sic ut non agnitus & exutus
 armis, qui triumphū meruerat, ad regē nudus sarcinæ

modo uili iumento impositus, pendentibus brachijs & cruribus referretur, quo exitu ferox animus corpore excedens letari potuit, quum ea uictima non hosti ignoto, sed manibus tot insignium procerum, quos crudelissimè perneccasset, acerbissimis tormentis dilaniata omnino mastrari debuerit. Sepultus est Pompelonæ, arguto Hispani poetæ carmine honestatus, quod Latine postea Antonius Vacca ad eandem sententiã sic uertit.

Antonij Vacca.

Terræ qui modò terror uniuerse
 Valentinus erat, sepultus hîc est.
 Tantillo hoc spatio quiescit, orbem
 Bello qui potuit mouere totum.
 Hospes qui freta longa, quiq; terras
 Curris, res auidus notare dignas
 Siste hîc adueniens gradum, neq; ultra
 Iam quoquàm properes; uidere maius
 Toto nil potes orbe, digniùsue
 Quàm quo tantus homo iacet sepulchrum.

Andreae Angulij.

Heu quantum fuerat satius dux maxime Cæsar
 Borgia, tam claris Romæ natalibus ortus
 Hispano patre, magnarum puer indole fulgens
 Virtutum, & iuuenis do natus honore Galeri
 Purpurei, nunquam tam foedè insignia tanta
 Tu despexisses; regnandi dira cupido
 Inuasit quum te rorantem sanguine fratris,

vel

Vel saltem est animum aggressus quum bellicus ardor
 Ille tuum, priscos quo æquasti Marte Quirites,
 Totq; duces, ualidasq; acies, totq; oppida & urbes
 Vicisti, indutus mentemq; animumq; tyranni
 Aut nihil, aut Cæsar demens iactare solebas,
 Debueras pro fama æterna, pro laude perenni
 Prælia tractare, ut Romæ celeberrimus olim
 Mos fuit, at non illa inhians & sanguine & auro
 Exercere, domo dominosq; expellere auita,
 Totq; horrenda animo committere funera seuo,
 Quæ pudor Hispano me ortum genitore, Quirini
 Inq; Vrbe, & testis hisdem tam fœda referre
 Nunc prohibet; sacri quum spreti iniuria honoris
 Magna olim edocuit mortales satq; superq;
 Cantabriæ miser ut cecidisti inglorius agris.

Sub effigie Nicolai Vrsini Petiliani.

OC honesto caluitio deraſaq; barba,
 & uetere leuis armaturæ cultu, Petilia-
 nus maxime uigilantis, & uerè ſtatarij
 ducis ſpecimen præbebat, quum Vene-
 tis militaret, & Vrsinæ familiæ decus, poſt enectum
 Neapolitano in carcere Virginium, illuſtri armorum
 ſtudio tueretur. Is plura ſtipendia uario militiæ mune-
 re Pontificibus, Florentinis, atq; Aragonijs fecit; cau-
 tiq; ſemper & egregiè conſtantis famam eſt conſecu-
 tus. Bis aliena potius perfidia, quàm ſua culpa in po-
 teſtatem hoſtium deuenit; ſemel ad Ceſennam Ferdi-
 nando Aragonio militans, quum fortè ad urbis Decu-

riones pro expediendis comitatibus ascendisset; eum
 namq; inermem & nihil tale suspicantem Guido Guer
 ra uir factiosus & insolens comprehendit, frustra re
 clamante Cesennatium senatu; sed ab ea ui temere il
 lata, Guido qui Gallis adhaeserat, eum habuit euentū,
 ut ab Aragonijs in urbem irrumpentibus continuo
 pelleretur. Iterum uerò ad Nolam quo ipse & Virgi
 nius cum Aragonijs copijs, ingruente ad Capuam Ca
 rolo sese contulerant; ibi enim deditibus urbem No
 lanis, ea conditione ut duces copiæq; regiæ incolu
 mes forent, Arsius Gallus contra fidem pactionis ipsos
 duces manu cepit, & copias hostiliter diripuit. Eo mo
 do captiuus quum in Galliam à Carolo perduceretur,
 è medio Tarransis pugnae tumultu ad Venetam aciem
 profugit; sic ut se uero uehementiq; suo hortatu, nu
 tantes copias, & foedam proclamas in fugam oppor
 tunè retentaret, restitutisq; animis ad conseruandos or
 dines egregiè confirmaret. Qua cohortatione summa
 proculdubio clades auersa est, & grauioris ignomi
 nie dedecus Italo militi ademptum, tanta cum laude,
 ut mox ei à Legatis Venetis & Sfortianis seruati exer
 citus gratiæ certatim agerentur. Exinde Veneto con
 ductus stipendio in obsidione oppugnatio eq; Noua
 riæ strenuam nauans operam, Gallici tormenti pila
 iuxta renes ad dubiæ salutis euentum uulneratus est.
 Post id uerò bellum prosperè confectum Veneti colle
 cta authoritate florentem, in Francisci principis Ma
 tuani discedentis locum, imperatorem crearunt, qui
 honos perpetua cum dignitate nominis, usq; ad uitæ
 exitum

exitum ei permansit. Eius ductu Germanorum copie
 iussu Caesaris per Athesis Vallem irrupentes, quum
 Gallorum auxilia Triuultio duce, & Hispanorum co-
 hortis contra Germanos Venetis accessissent, post ex-
 pugnatum Petreæ castellum repressa sunt. Nec multo
 post dire coniurationis bellum in Venetos est exor-
 tum, conspirantibus in unum cunctis Europæ regibus
 ad excidium Veneti nominis. Cuius atrocissimi turbi-
 nis procellam, Venetus diu ferre nequiuit, amisso scili-
 cet ad Abduam exercitu, quo die aduersus Gallum re-
 gem Petilianus ullo usui uel eximie cautus & fortis
 imperator esse non potuit, quum in id male explora-
 tum pugna discrimen ab inconsulto præpereroq; col-
 lega Liuiano, uel renitens & nolens raperetur. Ab ea
 clade Venetus cunctis propè copijs & urbibus exutus
 est: Nam singule ciuitates aduentantis cum terrore
 uictorij regis nec impetum, nec ipsam urgentem fa-
 miam sustinentes, exemplò rebellabant. Solus Petilia-
 nus è suorum strage se recipiens, ut iterum operam
 præstaret, animum non despondit; suasitq; patritijs
 Venetis, ut de Republica non desperarèt; positis nanq;
 castris ad Mestrium oppidum, & collectis profligati
 exercitus copijs, constanti animo substitit; amissosq; Pa-
 tauio, ut Taruisium in potestate retineretur, immisso
 præsidio curauit. Neq; diu post, non semper immittis
 Fortuna, insularum pertesa gladium ita commutata
 est, ut præ pudore Venetis uiam aperiret, qua Pata-
 uium reciperent. Excubante siquidem in eam curam
 Petiliano, Andreas Gritus Venetus legatus è Tarui-

sio cum expeditis copijs noctu mouēs, eius portæ quæ
 Caudalonga uocatur, pontem, sceni plauastro de indu-
 stria obsecsum occupauit; oppressisq; præsidij Germa-
 nis, urbe atq; arce potitus est. Qua contumelia singu-
 lariq; iactura, accensus Cæsar, intra paucos dies è Ger-
 mania descendit; castrametatusq; ad Fanum beate He-
 lenæ, Patauiū ingentibus tormentis expugnare ador-
 tus est; cessissetq; ea urbs amplitudine & uctustate
 pernobilis, proculdubio Cæsari non suis modò è Ger-
 mania magni roboris copijs, uerum etiam Gallorū &
 Hispanorum auxilijs confirmato, nisi Petilianus supre-
 mo Romanæ uirtutis opere edito, murum perruptum
 hostilibus tormentis, iamq; ad ingressum audaciæ ho-
 stium patentem, memorabili fortitudine defendisset.
 Cæsar enim alioqui bellicosus, & in dubijs ausibus ple-
 runq; pertinax, ubi militare decus emineret, postquā
 Hispanos fortiter repulsos, & fœda missilium ignium,
 omniumq; telorum clade obrutos uidit, ab ultimi cer-
 taminis alea temperandum multis de causis iudicans,
 irrito conatu elusus & inglorius in Germaniā redijt.
 Neq; fata Petilianum parte gloriæ suæ diu superstitem
 esse uoluerunt; nam septuagenario maiorem diuturnæ
 uigiliæ, immoderatusq; labor, administrandis re-
 gendisq; præsidijs susceptus, faciliè confecerunt; Sic ut
 eum lenta febris, & concitata aluus ad Leonicum Vi-
 centini agri oppidum non multis diebus extingue-
 rent. Senatus tanquam summæ fidei atq; prudentiæ du-
 cem non temere luxisse uisus est, quando ei postea pa-
 rem frustra desiderarit; ob idq; ei honoris causa è
 ligno

ligno equestrem statuam erigi iussisset; eo tamen decreto, ut ei tranquilliore Reipublicæ tempore, aenea inaurata poneretur; uel ob id perenne decus merito, quòd pro externis regibus, uti Romanum decebat, nusquam arma ferens; pro gloria tantum aut salute Italici nominis omni tempore dimicarit.

Antonij Francisci Rainerij.

Vrsini uenerare ducis picta ora manusq;
 Erydanum quicumq; bibis; Tyberimue, Athesinmue,
 Tyrrheno quicumq; mari, Hadriacoue potenti
 Allueris; celsi aut iuga suspicis Apennini.
 Ille etenim Ausonios cum se effudisset in agros
 Horrida tempestas; totamq; inuoluer armis
 Cerneret Italiam, & trepidantes pectore patres
 Italiæ Venetos decus, & cum maximus hostis
 Fulminibus claram Pataui contunderet urbem
 Exitium in magnum; stetit imperterritus ille
 Huc illuc aciem uoluens, urbemq; pererrans,
 Romulidum prisca fractus qua Barbarus arte
 Viq; animi inuicta, Ausonij excessit ab oris.
 Salus ò bellipotens, tot qui unus millia contra
 Sublapsam nobis uigilando restituis rem,
 Qui fera Gallorum, & Germanæ robora pubis,
 Innumeras acies qui comprimis Hispanorum
 Et coniuratos Itala in præcordia reges.

Sub effigie Francisci Alidosij Cardinalis Papiensis.

NON ineptum fore putauimus, ad instituentam rectæ atq; honestæ uitæ disciplinam in sacratis uiris, si ad exemplum posteritatis Francisci Alidosij Cardinalis uita improba, & nõ serò subsecutus peruersos mores inusitatus interitus, exprimatur. Sic ut eius nobis hæc imago ex uiuo uultu ducta magnæ sit admirationi, quòd tantam in se decori & liberalis aspectus dignitatem præ se ferre uideatur; ut hinc coniectari liceat deprauati animi labem illustris formæ specie aliquandiu posse contegi, abscondiq; faciliè uel peritissimis physiognomiæ artis magistris. Ortus erat ex nobili Alidosiorum familia, quæ in Aemilia uia Forocornelij principatu olim potita est; educatusq; liberaliter, sed aliquanto licentius, quàm exuenti pueritiam ad tuendum pudorem expediret. Adolescens nanq; roseo ingenioq; ore conspicuus, Iuliano Rouereo adhæsit, qui postea pontifex Iulius secundus appellatus est. Apud hunc multis & arcanis, expediti ingenij & parati corporis obsequijs, quantam nemo alius inter æquales, gratiam promeruit; quanquam eam, aduersus prostratæ pudicitie rumor uehemèter eleuaret, quòd inuerecunda consuetudine aulæ principes sibi conciliasse crederetur; unde illi purpurei galeri honos maturè collatus est, permagnæq; illi ex sacerdotijs diuinitæ, nunquam frustra pctenti affluenter obuenerint; sed

sed quibus coniunctæ (uti mox apparuit) insitæq; essent familiares superbo eius ingenio pestes, cum libidinis & gulæ, tum procacitatis & alexæ, maligniq; liquoris; quæ hominem natura irrisorem, & ab æquo & bono dissidentem, ad sermones contumeliosos & impuros, impudentibusq; mendacijs refertos impellebant; ut ex commodo proferendæ ambitionis & uoluptatis instrumenta pararentur. Mirè enim sibi placebat, quum plerosq; eius ordinis splendoris & munificentia gratiaq; nomine prorsus anteiret; postquam ei literarum & uerè uirtutis ornamenta deessent, & non obscure Forocornelij dominatum optimo iure se petere à non ingrato Põtifice profiteretur, quòd eam urbem olim Alidosij maiores obtinuissent. Caterùm in ea re Iulium spe sua duriorum inueniebat; occupatum scilicet Gallico bello, & concilij à Gallo rege indicti offensionibus circumuètum, nec quicquam aliud coquentem, quàm ut Pontificij imperij opes augetet, studio religionis, amoreq; patriæ communis, quam in libertatè asserere aduersus externas gentes magnopere contendebat. Verùm Fortuna generosis atq; sanctissimis consilijs aduersa, ita Iulij cœpta perturbauit, ut undiq; uictor Gallus, impotentibus fretus armis maxime urgeret. Quo rerum successu Alidosium peruersè potius lætatum, quàm malo publico consternatum ferunt; utpote qui pristina innixus cupiditati Forocornelij urbem beneficio Galli uictoris, quàm Iulij misere adipisci mallet; proptereaq; perfidiosus artibus, importuna ad sustinendum, gerendumq; bellum impe-

dimenta, Francisco Maria Feltrio, qui Pötificijs præerat copijs afferre diceretur, ut Gallis incumbentibus uictoriam aperiret. Erat enim Bononiæ in munere legationis expediendis castrensibus rebus atq; pecunijs obscuro quodam astu semper aduersus, & usq; adeo auaritia, libidine atq; seuitia infamis, ut à Bononiensibus Verre Tulliano rapacior & sæuior uocaretur; ob id præsertim quum insontes nec ullo iudicio conuictos, simplicissimo tantum liberoq; ore locutos patrios quatuor, ad inanem ciuitatis terrorem strangulasset; eoq; acerbius, quod nulla Pontificij iussus in eorum necem documenta extarent. Fuere ij Albertus Castellius, Innocentius Aringherius, Sallustius Guidottus, & Bartholomæus Magnanius, qui nunquam de prodenda urbe somniassent. Itaq; alienato populo, & Gallis appropinquantibus Triuultio summo duce Feltrianæ copie, & Veneta item auxilia his sub urbe cõiuncta primo repentinoq; impetu, foede profligata sunt; Ita ut irrumpentes Bentiuoli ueteres tyranni in urbem reciperentur, aperiète Galeriam portam Laurentio Ariosto, quem Alidosius Bentiuole factionis studiosum cohortibus conscriptis portarum custodiæ perfidioso aut imperite præfecerat. Erat tum Rhauenne Iulius Põtifex ad quem Feltrius amissis copijs peruenerat, quum eò etiam Alidosius urbe atq; arce desertis, se in fugam eiciens, conuolasset; ut scelesti admisi erroris ueniam incusata fortuna deprecaretur. Verum hoc meditati surda fata & superi scelerum uindictæ non arriserunt; eum siquidem mula uectum,
indut

indutumq; atri coloris penula, Hispanicoq; pileo, depositis purpuræ senatoriæ insignibus, Feltrius pedes ad Pötificem ire pergentem, iuxta Vitalis ædem, adeptus, mucrone per ilia grauiter adacto, è mula deturbauit. Quum cadenti Mondulphus equitum præfectus latiore sica malam cum auricula discidisset, Philippus demum Auria repetente ictus Feltrio iacentē impresso ad præcordia gladio humi confixit; nihil se commouentibus prætorianis aliquot equitibus, qui stupente atq; attonito Guidone Vaino ipsorum duce, prætorijq; præfecto, neq; animos, neq; arma, ad ferendam cadenti opem expe dire potuerunt. Iulius ad nunciū tanti patrati facinoris exclamās, neuter, inquit, eorū me fefellit, quod ominabar enim nō serò euenturū sciebā; sed me fratris filij dispudet, quòd dextram sacrato sanguine polluerit, quū priuato indulgere odio, quàm publicæ saluti, immittis, patruī desertor maluisse uideri possit. Sed Triuultius hostis egregiè pius & prudēs, Iuliu Rhauennā tumultuosè excedenti persequi noluit, recepta scilicet Bononia cōtentus, quā Gallicis adiutus armis Pontifex ante quinq; annos acquisisset. Eius patratæ cædis nomē diuersi iudicij samā tulit, quū alij ad sacrosancti ordinis immaniter uiolati contumeliā, execrabilis inusitataq; cædis facinus detestaretur, quo Feltrius scelesto exēplo adliū ad Cardinaliū cædē patefuisse uideretur; Alij porrò extra aulæ adulationē positi, hominē impensè celebrarēt qui æquissimo iure sacri senatus probrum & purpuræ dedecus, tāquam planè monstrū, generosa & uerè Herculeca manu sustulisset.

Iouij Junioris.

Improbior Caco, Lernaeq; immanior Hydra
 Geryone asperior,
 Ille est, Ausonia non enarrabilis aulae
 Pestis & opprobrium
 Iam tum uulgatum cunctis Alidosius oris
 Quem tamen impavidus
 Sustulit Herculeo confossum Feltrius ictu,
 Scilicet ut merito
 Sublatus terris Stygias inuiseret umbras
 Tergeminumq; canem,
 Perpetuas illic poenas, & seua daturus
 Supplicia, heu miserum,
 Te pudor & pietas, & religionis honores
 Deseruere simul,
 Pro quibus inuidiam & rabiem exercere solebas,
 Imperium patriae
 Affectans, tumidi dum te uictoria Galli
 Erigit, atq; putas
 Illius auspicijs cuncta exoptata referre,
 Sed uetuerere Dei.
 At uos iam dudum caeso gaudete Tyranno
 Patritiorum animæ
 Et tu cum placido letare Bononia Rheno,
 Nam quis erit scelerum
 Tantorum inuentor, qui tristes improbus iras
 Effugiat superum?

Sub

Sub effigie Baiazetis secundi Turcarum Imperatoris.

BAIAZETE M qui Othomannorum principum octauus fuit, Græcorum senum potius quàm Turcarum more prolixa barba usum fuisse constat, cum ex hac imagine uerissima, tum etiam ex grauis nec infaceti scommatis Selymi filij dicto. Hic enim quum fortè Hismaelis Persarum regis legato familiariter causam quærenti, cur subtonsa ad mentum barba uteretur, quando promissa potius magnos reges deceret, sicuti Vsumcassanes, & Sulthanus Campson, paterq; ipsius Baiazetes nutrire consueuissent, illico respondit, se nolle ab ea inutili atq; importuna densæ barbæ ansa expositum uideri, ut corripit & circumduci posset à purpuratis suis, quorum improbam uim pater inde correptus & pertractus unquam effugere nequiuisset. Erat enim Baiazetes non pertinacis interdum, sed ualde obsequentis ingenij; sic ut è media purpuratorum consultatione nonnunquam inuitus ad ea quæ nollet actionum consilia sæpius raperetur; quamquam in eo non deesset bellicus uigor, constantie laudem affectans & iudicium in expèdendis rebus æquo & temperato principe dignum; utpote qui Scythicæ stirpis insolentiam atq; duritiam & natura insitam genti uiolentiam, multa præcellentium studiorum grauitate, & ex historijs sacris aptissima exemplorū ubertate temperaret. Natura siquidem tranquillitati &

sapientia deditus peripatetici Auerrois opinionibus oblectabatur, placitaq; Mahometanæ legis, diligentius quàm regem bellicæ gloriæ avidum deceret, rimari credebatur. His cogitationibus occupatus, quum pater Mahometes mortuus esse nunciaretur, atq; ipse tum esset in Cappadocia, ab ipso sperati imperij limine, à prætorianis purpuratorum malignitate concitatis, penè exclusus est, Corcutho nepote in Regiam sedem sublato. Sed non multo post, cum ipsa pueri imbecillitas, tum obortus inde iustus pudor, imperium auo debitum & ereptum prætorianis largitione pacatis facile reddiderunt, eoq; facilius quòd Gemes Baiazetis frater ad imperium aspirans, comparatis copijs aduentaret. Verùm fortuna Gemem tribus uictum prælijs ita perculit, ut Rhodum confugere cogeretur, captusq; ibi Romano Pontifici custodiendus Romam duceretur. Exinde Baiazetes intestino bello liberatus, more maiorum in Christianos arma cõuertit, quorum impetu ferè perpetuo Valachos ad Istri ostia adempto Moncastra multis incommodis afflixit, ingentiq; pugna edita Illyriorum Pannoniorumq; & Croatorum copias pro cõmuni salute in unum coeuntes, apertisq; in campis contendere ausas per Cadumbassam Eunuchum non longè à Sauro trucidauit; neq; usquam præterquam ad Tarsum uincensibus egregiè Mamaluchis, aduersam belli fortunam expertus est. Exorto demum Veneto bello non terrestri modò, sed nauali apparatu patre ualidior, ita irrupit, ut Schenderbassa luctuosa incursione, ultra Tiliauentũ in Eugancos

ganeos penetraret: Et Deuthes præfectus classẽ Venetam Grimano duce ad Sporadas insulas in fugam conijceret, & Venetas opes exolescente eorum disciplina sibi in posterum mari contemnendas ostenderet, quum anno sequenti Barbarus ipse audacior factus Peloponnesum intrans; expugnata fortiter Methone, & ad eundem uictoriæ terrorem, Corone, Pylo, Criseo, Naupactoq; in deditionem acceptis, & paulò antè occupato Dyrrhachio terra mariq; uictor euassisset. Sed Hispaniæ Gallieq; regibus in publica religionis causa Veneto opem ferentibus, ea conditione pax à Baiazete impetrata est, ut recepta dudum Cephaleonia, Venetæ uti antea fuerat esset ditionis, & Leucas, Nerythusq; insula quam Pisaurius Venetus nauiter expugnarat, Turcis redderetur. Eius autem conciliandæ pacis Grittus author eo Barbarum facilius persuasit, quoniam in Perside Hysmael Sophus ex progenie Vsumcassanis sese regem effecerat, inuicta nouæ religionis opinione, quam ingenti fama superstitiosissimi quiq; earum gentium credulitate nouæ legis persuasi ardentissimè sequerentur; usq; adeò supra religionis causam felicibus armis formidolosus, ut Othomannico imperio hostis immineret. Nam eius clientes sectatoresq; in Cappadocia fines trahendorũ in causam populorũ nomine penetrarant; binosq; iam Bassas Caragium & Halim geminosq; exercitus duobus oppressis ducibus occidione deleuerant. Huius belli timor eò Baiazetem senem perpulit, ut de successore deligendo cogitaret, purpuratorumq; perfidia Sely-

mus filiorum natu postremus quem paulò antè præ-
lio superatum parricidam appellarat, fraude & do-
lis patre eiecto Constantinopolitano imperio poti-
retur, & senem patrem uir saeuus atque impius exu-
tum regno ueneno tolli iuberet. Per hunc modum
Baiazetes ad Dimotocum uicum hortorum amceni-
tate nobilem, iuxta Ponticum littus ire pergens, quum
regnasset annos triginta duos arumnosam uitam ex-
optata morte commutauit; eo quidem seipso minus
miser, quod Acomathis & Corcuthi filiorum nepo-
tumq; aliquot regia indole iuuenum, atrocissimam
necem non uiderit, quum uixisset annos septuagin-
ta tres, sub id ferme tempus quo Iulius Pontifex,
pro salute dignitateq; Pontificij nominis aduersus
Gallos concilium excitantes, controuersiam armis fi-
niendam susceperat.

Iani Vitalis.

Dum rerum exquiris causas, & dum procul Hunnos
Carmannos Cilices, Sauromatasq; domas,
Baiazete domi proles tua te petit armis
Et te per fraudes amouet imperio,
Adiicit inde nouum sceleri scelus, & tibi miscet
Pocula lethiferis illita gramminibus.
Intempestiuos crudelis uipera foetus
Per sua sic tandem funera, rupta, parit.
Quid tutum est cui sint ingentia regna tyranno,
Si timeat natos, progeniemq; suam?

Sub

LIBER QVARTVS. 337
Sub effigie Gastonis Foissei.

VIS uel imperitus ex humano uultu interni moris coniector in hac decora imberbis iuuenis facie, diuersas inter se pugnantibus partes non admiretur? Quando hinc diffusus per genas argenteus fulgor, ad mature frugis pallorem sensim euadens, usq; adeò generosum os commendet, ut uehementer spectantes alliciat: Illinc uerò radiantes, cauiq; oculi, præferocis animi indices, contuentes absterreant. Hac enim specie spirantem bellicam uim Gastonem Foisseium sæpe uidimus, quum feruido ingenio arma quatiens insignes uictorias & triumphos agitaret. Is ab auunculo rege Ludouico, quem oris atq; animi indole referebat, in Italiam cum imperio missus, tanta uel celeritateq; sua atq; aliena arma exercuit, ut prius dux quàm miles; ante triumphator quàm acclamatus imperator extiterit, summis profectò nobilioris seculi ducibus præferendus; nisi in ipso uictoriarum cursu adolescens plenus gloria cecidisset. Incredibili nanque celeritate ad parandam ei inusitatam laudem & immaturum uitæ exitum properantibus fatibus, irrupentes in Insu brum agros, hostes Helueticos acerrimè sustinuit, & in patriam repressit. Bononiam per lutulenta itinera præduræq; hyemis glaciem raptato exercitu, formidolosa Hispanorum obsidione atq; oppugnatione liberauit; neq; rapidior inde digressus, Venetas copias ad Athesim suso Balcono duce protriuuit, atque

eodem cursu per arcem Brixiam ingressus, præsidij
 Veneti, Brixianiq; populi cruentissima strage edita,
 rebellantem urbem recepit atq; diripuit; sic ut mox
 tanta subnixus uictoria rursus ad Hispanos uertere-
 tur, ut Rhauennatum campos, insigni certè uictoria,
 sed fatali suo interitu nobilitaret. Inflammatus nanq;
 immoderato ardore delendi hostis quum iam planè
 uictor stratis aduersariorum alis & legionibus inci-
 tato equo cum paucis, recipientes sese hostes perseque-
 retur, sub aggere profluentis amniculi confossus in-
 terijt; eo quidem euentu, ut morte sua seruasse reli-
 quos hostes, & rem Romanam in summum adductam
 discrimen, metu atq; periculo liberasse iudicetur. Ve-
 rum ab ea mox cruenta exitialiq; uictoria Galli, exe-
 crante eos damnanteq; impietatis Iulio Pontifice pre-
 mentibusq; iterum Heluetijs, Italiae possessione deiecti
 sunt. Ob eas res gestas Mattheus Sedunensis Cardina-
 lis Heluetijs legionibus præpositus: ut irato Pontifici
 obtemperare uideretur, Gastonem Mediolani aurata
 in arca magnificentissime tumulatum ab excelsa testu-
 dine templi maximi detrabi iussit, quòd ossa infensis-
 simi & sacris interdicti hostis, indigna eo superbæ
 pompæ spectaculo iudicaret; Quàdo ad exornandum
 impiæ uictoriæ trophæum sacrosancti Pontificis uexilla
 ad ignominiam tholo suspensa spectarentur.

Antonij Francisci Rainerij.

Funera quis memoranda canat, clademq; Rhauennæ
 Et tua summe ducum facta, obitumq; simul?

Ingentes

Ingentes cum tu incedens per corporum acervos

Iam victor strage concidis in media.

Gallica sensere Hesperij, quam uiuida uirtus

Sensere, ultrici cum cecidere manu.

Sic obitu iuuenis Decios imitaris, & armis

Sic geminos belli fulmina Scipiadas.

Sub effigie Ludouici XI Gal-
liæ regis.

N LVDOVICO Gallie rege
cius nominis duodecimo flagrantis-
simum armorum studium enituit,
quo in utranq; fortunam diuerso e-
uentu longè clarissimus extitisse ui-
detur; sed qui in omni uita profe-
rendi imperij, quam præclari nominis audior à ple-
risq; sit existimatus, quòd contra insitū generosis Gal-
lorum regibus morem parum pius, & seuius, pecu-
niæq; tenax haberetur; quanquam ipse eo nomine
quòd Romanum Pontificem impugnaret, impius Cæ-
sarum exemplo dici nollet, & seuitiem plerunq; tuen-
do regno necessariam esse diceret, nimiaq; auri profu-
sione regni uires à sano rege minimè eneruandas arbi-
traretur. Eum nanq; nulli sumptus, à suscepto semel
bello nunquam deterrebant, quum parsimonia potius
quàm populorum expilatione gauderet. Proinde uiri
militares eum tanquam illiberalem, minimeq; largi-
torem, ex animo non amarent, & ex aduerso populi
eum tanquam innoxium, & licentiam militarem edi-

Etis & poenis coercere solitum impensè uenerarētur.
 Ceterum ei uel minus benigno quàm aulæ luxus expe-
 teret, recti atq; æqui erga omnes mortalium classes
 præclarum ius inerat, quando nihil debere, potius
 quàm multa largiri sapientem regem oportere prædi-
 caret. Neq; enim quisquam uel infimi ordinis creditor
 diu cunctantem quæstorem expectauit; nam regij hu-
 iusmodi expediendæ pecuniæ ministri, usq; adeo exi-
 gentibus prompti aderant ad abolenda mala nomina,
 ut militi præsertim stipendiorum suorum statis tempo-
 ribus certissimus esset prouentus; qui tamen, donatiui
 extraordinariæq; munificentia auidi, tanquam impu-
 nitis superioris seculi rapinis assueti, noui lucri spem
 sibi ereptam, regia eaq; planè ignobili moderatione
 querebantur. Visus quoq; est natura sæuior aut certè
 æquo seuerior, quum ulcisci quàm parcere mallet, &
 penè totam, magnis expetitam regibus clementia lau-
 dem, tanquam sæpe noxiam aut inanem repudiaret.
 Tum enim aut ineptè aut parum generose sese inexo-
 rabilem & immitem ostendit, quum Ludouicum Sfor-
 tiam pulsum dominatu, infamiq; proditione captum,
 & coniectum in carcerem, erepto scribendi solatio,
 miserum mori coegisset, tantiq; modò nominis princi-
 pem conspectu suo indignum arbitraretur. Ab eadem
 etiam belli felicitate Federicum regem Neapoli eiectū,
 & ad se cum inuidia Hispani regis, in Galliam confu-
 gentem, ad pedesq; proiectum, nullo uel mediocris ur-
 bis principatu collato, in spem honestioris uitæ crigen-
 dum putauit; quū non multo post Federicus & exul,
 & mis

& miser, ex dolore irrita spei fato concesserit; sepe
 dolens & in luctu gemens quòd opinione sua esset de-
 ceptus, quum infidelis propinqui regis malignitatem
 optima ratione detestatus, apud uerum hostem clemen-
 tiam omnino quæredam iudicasset. Implacabilis quoq;
 seuitiæ non multo post damnatus est, quum Auoga-
 rium teneræ adhuc ætatis adolescentem regia in aula
 aliquandiu nutritum, eius Aloisij filium qui Brixiam
 Gallis ademerat, proptereaq; à uictore Foissieo disse-
 ctus in frustra, admissi sceleris poenas dederat, tanquam
 obsidem paternæ fidei, eadem securi percuti iussisset.
 Verum hæc exempla inhumanitatis, atq; seuitiæ con-
 firmando imperio opportuna putabantur, in Italicis
 præsertim gentes, quæ metu potius quàm ullis lenita-
 tis officijs, tanquam subactæ armis in fide contineri
 posse crederentur. Qua in re Gallos postea deceptos
 fuisse cõpertum est, ipsa ad euentum belli docente For-
 tuna: Nam Ludouicus qui sine uulnere Sfortiano po-
 titus imperio, Aragonij nominis leges sustulerat, &
 Genuenses populari defectione antiquam repetentes
 libertatem, terra mariq; domuerat, formidandamq; li-
 beris populis arcem eorum humeris imposuerat, &
 Venetos una acie cruentissima ab Abdum debella-
 rat, Iuliumq; Pontificem summis illatis cladibus, & e-
 repta Bononia, ipsa propè urbe Roma depulerat, in
 exitu uictoriarum suarum hæsit, uidentq; se Neapolita-
 no deiectum regno, & expulsam Mediolanensi impe-
 rio; Gallos præsides Genua eiectos; receptamq; Bo-
 noniam, ac obiter Venetos in bonam spem ueteris in-

staurandi imperij perductos, quum Britannicis pariter, ac Heluetijs Hispanicisq; armis in Gallia circumuentus, qui externis terrori fuerat, sese egerimè patria in terra tueretur. Cūcti nanq; ueteres eius hostes pro causa religionis, dignitateq; exagitati Pontificis, aduersus Gallos ex censura Christiana impietatis damnatos, arma desumpserant, tanto impetu, ut ea uis publica ad ipsos etiam ueteres Gallorū socios, uti eodem impietatis scelere contaminatos recideret. Ioannes siquidem rex Nauarræ oppugnantibus Hispanis regno excidit, & Iacobus Scotiæ rex egressus fines, ut Henricum è continenti in Britanniam retrahere conaretur, conferta improspere ad Tuedum pugna, uictus interfectusq; est; & Florentini in Gallorum gratiam, concilio Pisis sedem concedere præbereq; ausi, reductis à Iulio in patriam Medicis ueteribus dominis, amissa libertate stultæ temeritatis pœnas dederunt. Sed Ludouicus demum se probè à Fortuna multatum cernens, ad sanitatem ita redijt, ut ab infestis hostibus uel iniqua conditione pacem redimeret, & ei à rege Henrico soror amabilis puella uenustatis, in matrimonium traderetur. Verùm ab his nuptijs rex iam senex & diu pertinaci & sauo uexatus morbo, ex nuptiali face sibi rogam succendit, quum regnasset annos quindecim, uixisset propè sexaginta: dignus profectò ex cumulatis toties uictorijs supra cunctos ætatis suæ reges, præalto atq; ornatissimo trophæo, nisi uetus Christianissimi cognomentum ab inconsulta, superbaq; dissensione, quum Romani Pontificis dignitate

tatem impotentibus armis cōuellendam susciperet, declaratus sacer & impius amississet.

Ioannis Bellay Cardinalis Parisiensis.

Prostratis Venetis, uicto Ligure, Insubre capto,
 Et Romæ afflictis, Hesperiaeq; opibus
 Palma tibi Ludouice ingens accreuerat: hanc fors
 Abstulit, at non sic abstulit illa animum;
 Nec fecit (neq; enim sunt hæc sua) Gallia ne non
 Vtraq; te patriæ diceret esse patrem.

Sub effigie Consalui Ferdinandi
 Magni ducis.

AC præclara planeq; heroica, & uerè
 maximo duce dignissima facie sese Nea-
 politanis ostendebat Consaluis Ferdi-
 nandus, quum plures uictorias cōtinen-
 ter adeptus Gallicum bellum secundissimè confecisset,
 triumphaliq; laurea (nisi eam singulari modestia reij-
 ceret) militari iudicio acclamationeq; populi exor-
 nandus censeretur. Cui ideo breuius atq; perstrictius
 Elogiū optimo iure supponendum arbitramur, quòd
 eius uitam & res gestas, peculiari libro edito scripse-
 rimus. Neq; enim angusta papyro satis honestè capi
 potest hic imperator merito cognomine consensuq;
 omnium ferè gentium Magnus appellatus, qui nostræ
 tempestatis uniuersos ferè duces magnitudine animi,
 bellica uirtute, totiusq; ciuilibus humanitatis atq; pru-
 dentia præconio sine controuersia superauit. Sic uè

cum tanquam summi nominis existimatione clarissimum ducem, Ludouicus Gallie rex, uel in hoste ueræ uirtutis admirator, Ferdinando Hispanie regi inuidere testatus sit; quum duobus his regibus apud Saouanam unâ coenantibus, Consalius ipse honoris causa conuiuia tertius accessisset, & à Gallo demū rege post accumulatas laudes, aurea torque è collo regio in eius ceruicem iniecta donaretur.

Petri Grauinæ Neap.

Te prius accepit, quàm fecerit inclyta Magnum
 Sors tua, te uirtus uindicat una sibi
 Nec Fortuna tue tribuit cognomina laudi
 Te duce sed potius sors bona nomen habet,
 Cui tantum hoc debes quòd te comitata priorem
 Non dux, sed Magnum est fida secuta ducem,
 Abs te quicquid habes tibi prouenit; omnia tecum
 Magne tenes, ante hæc maxima, m agnus eras.
 Felix ipse tuo, non sortis nomine felix,
 Qui geris æternum non aliunde decus.

Sub effigie Bartholomæi Liuiani.

N Bartholomæo Liuiano sicuti nos uidimus, & ex hac uera imagine coniectari licet, quanquam ab humili corporis statura, ac ignobili subagrestis acerbiq; oris ductu nullū ipso dignum personæ decus emine-

ret, uividi tamē & peracres oculi, innata uirtutis indices, quantū excelsō efficaciq; ingenio ualeret, facile ostendebant. Neq; enim illustri sanguine, neq; opulētis parentibus uti apud Albianū tenue Tusciæ oppidū natus erat; sed ascitus à Virginio Vrsino tanquam impiger, & maximē fidus cliens adoptiua nobilitate præstatiq; militiæ studio clarus, ad summos honores ascenderat. Nactus siquidem ualde opulentū, ingentisq; famæ auidum Romanæ militiæ magistrū, pertimaci industria, singulariq; labore, & incredibili uigilantia, aditum sibi ad militaris imperij nomen patefecit. Nā post Gallos ad Attellam Apulam, Ferdinandi Aragonij & Consalui Magni uirtute debellatos, postquam Virginium captū uidit, è custodia per fenestram euadens, uarijs demum sese bellis immiscuit, quum Braccianū Virginij oppidum aduersus Pōtificias copias cōstantissimē defendisset; exortoq; bello inter Columnios proceres & Vrsinos, Carolo Virginij filio strenuā nauasset operam, uel multū aduersante Fortuna, in eo præsertim prælio quod ad montē Coeliū Vrsini intercepto ab hoste Carolo superati sunt. Adhæsit demū Magno Consaluo cū reliquis Vrsinis proceribus, quū eius factionis copie spernerētur, à Gallis impēsē tū Cæsari Borgiæ fauētibus. Hunc quippe Vrsini omnes uno cōsensu ad ulciscendam iniuriam parati atq; intēti quæritabant, qui tot familiæ proceres immaniter enecasset. Itaq; Cōsaluus præcellenti atq; præcipua Liuiani uirtute usus, post deletos ad Lyrim Gallos eum Sancti Marci urbe in Brutijs donauit: famaq; est eū non multo post ipsius

Consalui & Ascanij Sfortiæ consilio atq; pecunia in-
 structum Pisas coacto exercitu penetrare, atq; inde
 Gallis ut eos Mediolano depelleret, arma inferre cu-
 piuisse. Sed progredientem ad Campiliam non procul
 à Volaterranis uadis Florentinorum copiæ M. Anto-
 nio Columnio Iacoboq; Sabello in prima acie acerri-
 mè dimicantibus eum fuderunt. Contulit se inde ad Ve-
 netos, trucidatisq; ad Cadubriū tumultuario in præ-
 lio Germanis, & aliquot eorum oppidis, Tergestoq;
 antiqua urbe Maximiliano Cæsari ademptis tantum
 inclaruit, ut Petiliano imperatori, æquato propè ho-
 nore ex decreto senatus iungeretur. Verùm ea bellici
 honoris incrementa, cum ipsi, tum Reipublicæ inau-
 spicata fuere, quum ingruente Ludouico rege Gallie,
 Liuianus uel reluctantè Petiliano, manus conferere
 properasset. Ab ea siquidem infelici pugna ad Abduā
 usq; adeo sineستا clades contracta est, ut inde Venetiū
 imperiū, amissis urbibus penè totum sit euersum; ipse
 uerò uulneratus & captus in Gallicum carcerem sit
 coniectus, in quo memorabili astu, rerum suarū com-
 mentarios perscripsit, quos legimus, in scabra uiliq;
 papyro, & latrinis tantum dicata diligenter exara-
 tos. Nam postquam à custodibus scribendi facultatem
 impetrare non poterat, ex surculis scoparum calamos
 fabrefecit, intritoq; carbone, & super insperso uino,
 atramentum parauit. In his legere fuit, se caso matris
 utero in lucem editum fuisse, quum Martis astrum di-
 rectum coeli uerticè obtineret; unde sibi ab Astrolo-
 gis prædictos militaris imperij honores, & certa ca-
 pitis

pitis & frontis uulnera quæ uitare nequisset, denun-
 ciata fuisse asseuerat. Exacto triennio carcere emis-
 sus, & à Venetis Gallo conciliatis, in demortui Peti-
 liani locum susceptus est, moxq; iterū improspere cum
 Cesarianis ad Vicentiam confligit; usq; adeo tristi fœ-
 doq; euentu, ut funestissima glades acciperetur, ipseq;
 tranato flumine in quo nonnulli duces ex fuga perie-
 rant, Patauium agrè perfugeret. Quod dedecus atq;
 incōmodum acceptum aliquot postea opportunis ex-
 peditionibus contra Germanos & Hispanos ad Por-
 tonum atq; Rhodigium susceptis; egregia cum laude
 resarciuit. Nouissimum eius operum fuit Abdue tra-
 iectus, præstitumq; Francisco regi insigne studium &
 auxilium, ea in pugna qua Heluetij iuxta Mediolanū
 superati sunt. In eos enim continuato per noctē præ-
 lio fatigatos & perturbatos, sed adhuc acerrimè resi-
 stentes, quum recentem equitatum suum induxisset;
 rusticanamq; domum, qua hostes mira cōstantia se tue-
 bantur incendi iussisset, aduētaretq; peditatus tandem
 hostis ferocia uicta protritaq; est. Sed ea uictoria mi-
 nus leta Liuiano obuenit quod Cepinius Petiliani fi-
 lius in eo tumultu cecidisset; ipse uerò iam senex &
 thoracatus, cum pugne seruore, tum ardore Solis ue-
 hementer succensus, letalis morbi initia concepisset.
 Nam non multos post dies oborta febre, atq; intestinis
 in herniam defluētibus sexagenario maior ad Vicum
 Ghedas supra Ollium amnem ereptus est. Post mor-
 tem autē in qua omnis decedit inuidia, maximè acer,
 & pugnax, uigilantiq; item & integra fide præcla-

rus dux existimatus est; sed qui teste Gritto Reipublicæ Venetæ parum esset opportunus, quæ cautum potius & cunctatorem ducem exposulet, quàm feruidum bellatorem; utpote cui minimè grauis sit ullus trahendo bello sumptus; quando liberæ ciuitatis is omnino mos sit, non insalubriter institutus; ut incertos & ancipites præliorum casus non ineptè reformidet.

Iouij Iunioris.

Cæsar eras quondam exectus iam matre perempta
 Infans vitales blandi dum luminis auras
 Haurires, cœlum medium Mauorte tenente
 Mox quia te cunctis clarum tua maxima uirtus
 Fecit, & æterna uexit super æthera fama,
 Quòd te magnanimū, quòd fortem pectore, & armis
 Contra mille acies, atq; agmina milia contra
 Hadriaci sensere patres, Venetūmq; Senatus,
 Certè non aliud tibi, quàm de Cæsare nomen
 Sumere debueras; quis enim te dignior illo?
 Quum toties ualidum bello deieceris hostem,
 Et toties referas Veneto uictore triumphum?
 Testis erit Germana suo cum Cæsare pubes
 Falminea disiecta manu, longeq; fugati
 Finibus Insubrum Heluetij, gens effera, testes.
 Improbus at si aliquis tibi forte obiecerit illud
 Ut te pugnandi cupidum nimis impiger olim
 Vicerit, inq; suo seruauit carcere Gallus;
 Nesciet heu demens quantum sibi uendicat ipsa

Fortuna

Fortuna omnipotens; non hoc obiecerit unquam
 Qui sapiens, rerum dominam cognouerit illam.

Sub effigie Campsonis Gauri Aegy-
 pti Syriaeque Sulthani.

N neminem, ut uideri potest, uel ab
 initio blandius, uel in exitu acer-
 bius & petulantius Fortuna iocata
 est, uti impudens & lubrica specta-
 tæ probitatis obtrectatrix, quam in
 ipso Campsone Gauro Memphiti-
 co rege. Is enim è Scythicis pruinis puer eductus, &
 maniceps educatus in ergastulo apud Memphim, Ma-
 maluchorum disciplinam, & cuncta per etatem mi-
 litie munera nequaquam segniter apprehendit; tan-
 to bonæ famæ successu, ut nullo correptus ambitu, &
 aureæ mediocritatis fructu contentus medijs in classi-
 bus consensescere, honestiq; nominis potius quam præ-
 clari primatis dignitatem tueri uelle uideretur. Sed
 defuncto Caihbeio, occisoq; subinde Mahomete eius
 filio, quum per intestina bella proceres de imperij hæ-
 reditate ad interitum propè totius ordinis dimicaret,
 nec ij ullum cruentæ controuersie exitum uiderent,
 qui primæ classis decus sustentabant, ut plerūq; fit, re-
 gem elegerunt, quem nemo timeret, nec quisquam ha-
 beret odio, aut innoxie tantum probitatis fama cogni-
 tum impensius adamaret, & coleret. Itaq; Campson
 hoc innocentie suæ titulo extra inuidiam omnemq;
 ambitus suspicionem positus, cogentibus Proceribus

ultro delatum, inuito similis imperium exceptit; eaq̃
 illud moderatione dignitateq̃ tutatus est, ut Mamalu-
 chi similtates deponerent; auerentur uectigalia; par-
 taq̃ rerum tranquillitate, ab Othomannis regibus su-
 spiceretur; & ab Hismaele Persarum rege coleretur,
 tanquam intermedius maximarum opum, summaq̃
 nominis autoritate rex amplissimus. Hoc enim insti-
 tuto Campson non imprudenter utebatur quo effre-
 natas utriq̃ & nunquam satis perdonitas duorum
 præpotentum regum uoluntates & uires, deterrendo
 & coercendo in dubio colendæ pacis officio contine-
 ret. Sed ab hoc non semper salubri consilio, quam pa-
 rabant immitia fata ad res perturbandas uiam inuc-
 nerunt. Deuouerat se bello Persico. Selymus, ut His-
 maelem in Calderanis nuper campis superatum, fun-
 ditus euerteret. Obstabat Selymi audaciæ æquissimus
 belli arbiter & spectator Campson, ab ea æquitatis ra-
 tione prorsus infelix. Nã uti periculo proximus, per-
 motusq̃; recenti adhuc exemplo Tarsensis pugnae, &
 superiore Vssumcassanis audacia, qui nunquam flu-
 men ipsum Euphratem imperij sui limitem esse, pati
 uoluisset, in neutram inclinabat partem, & se utriq̃;
 totius belli disceptatorẽ & iudicem, exoptari & deli-
 gi cupiebat. Verum Selymus superbo ingenio interdi-
 centis arma uanissimi senis, minas & uires contem-
 nens, easq̃; ferro retundendas esse existimans; postpo-
 sito Persa, magnæ sibi gloriæ futurum duxit, si supe-
 rato Amano monte in Syriam inexpectatus irruperet.
 Ab eo nuncio percitus ira Campson & suorum perfidie

die ignarus, promotis à Damasco castris, in Comage-
ne ad Singam annem Selymo obuius fuit, & exem-
plò cum hoste collatis signis cõfluxit; eo uictoriæ euen-
tu ut Cayerbeio Alepiano præfecto insigni perfidia
Campsonem non deserente modò, sed infestis perse-
quente armis, Mamaluchi quanquam eximie fortes,
amissis ducibus funderetur; & Campson ipse fugien-
tium suorum incursum uti erat ætate, multoq; abdomi-
ne grauis, ingentiq; præpeditus hernia, in multo pul-
uere nemine agnoscente, cadenteq; equo proculcatus
interiret. Repertum cadauer triduoq; ostentatum Sy-
ris, subitam rerum cõmutationem admirantibus, non
Syriæ modò sed Iudææ atq; Aegypti occupandi Sely-
mo uictori ianuam aperuit.

Iani Vitalis.

Fortuna cæca & surda uerè diceris
Et mente uana prædita
Ad alta tollis scamna in imo conditos
Ut mox cadant profundius,
Morosa tu mortalium appetentium
Votum omne fulmine ocys
Fugas, deinde te nihil petentibus
Benignitate prodigis
Campson ut ille Gaurius nil ambiens
Nil te proterua flagitans
Inuitus imperator ore Aegyptiæ
Tumultuosa militum
Ex fece plebis factus, insolentia

Supra uolabat nubila,
 Inter receptus altiora sydera
 Mox excidens altissimus
 Absumptus armis hinc & hinc rebellibus
 Grauis senectæ pondere
 Fit ludus atrox impotentis alea
 Tuæq; peruicaciæ,
 Amisit & cum uita opes quas maximo
 Cum regno habebat maximas.

Sub effigie Tomumbeij vltimi Aegy-
 pti Syriaeq; Sulthani.

AMNATIS hercle auspicijs, & ianæ
 fatali ruina cõcidente Mamaluchor um
 imperio, Tomumbeius imperium excep-
 pit, ut labantibus & ferè perditis rebus
 succurreret. Ita uerò attollentibus cunctis procerum
 ordinibus annuit, ut se tanquam indignum excusaret,
 parumq; paratum ad periculossimi belli uim sustinen-
 dam; sic ut amore patriæ potius, publicæq; salutis &
 dignitatis causa, quàm ullo ambitu diadema suscipere
 uideretur. Eum nanq; longè optimum atq; fortissi-
 mum credebant, qui reparando bello cæteris omni-
 bus aptior, & ad defendendam communem iniuriam,
 magnitudine animi, militariq; ausu promptior cense-
 retur. In hunc præcellenti uirtute sua, militumq; om-
 nium studio nixum, & Dijs inuitis arma expedien-
 tem, Fortuna admirabili excitato ludo, infesta iacula
 contorsit, usq; adeò atrociter, ut peculiari decreto
 præstant

præstantissimi hominis uirtutem, sibi omnino excin-
 dendam susciperet, qua cadente, ipsum unâ concideret
 Sulthanorum imperium, propter elatæ gentis super-
 biam, seuamq; tyrannidem cunctis hominibus, præfer-
 timq; Aegyptijs intolerandum & inuisum. Itaq; To-
 mumbeius explicatis consilijs aduentanti Selymo ad
 Mataream sua castra opposuit; frustra tormentis, cæ-
 cisq; fossarum insidijs permunita; magnoq; statim ar-
 dore & pari spe uictoriæ, utring; classica cecinerunt.
 Sed admirandæ pugnacissimi regis fortitudini, ne Se-
 lymus deleretur, obstitit illa eadem perfidia, quæ Can-
 psonem oppresserat: Nam transfugæ cuncta ea quæ
 Mamaluchi insidiosè parassent, ita Turcis indicarant,
 ut longè omnium iniquissimo, & cruentissimo prælio
 certaretur, & Tomumbeius munimentorum suorum
 spe deiectus numerosi hostis tormenta non diu susti-
 neret; Amisissis enim illustribus præfectis, & flore e-
 quitum multa cæde perturbato intra urbem Mem-
 phim eo animo se recepit, ut per obseptas magnis tra-
 bibus regiones de imperio, & de liberis ac uxoribus
 egregio conatu decertaret. Verùm Selymus cui fida co-
 mes & nusquam abscedens Fortuna aderat, fortiter
 aggressus urbem cuncta perrupit, & continuata per
 triduum dimicatione magnam partem Mamaluchor-
 rum uel pertinacissimè repugnantium trucidauit, fru-
 straq; reliquos, ad Deorum inanium templa confu-
 gientes, & sub fide deditos, interfici iussit. Nec tanta
 accepta clade Tomumbeium ultra Nilum se recipien-
 tem & nouas comparantem copias Fortuna persequi

desijt, uti nondum tot illatis iniurijs exaturata, scilicet
 ut in regem ab ingenti inuictaq; uirtute constantissi-
 mum, impotentis suæ libidinis totam iracundiã effun-
 deret. Ipsa nanq; inuita reparatis copijs & ad Nili ri-
 pam pontemq; supremo audaciæ conatu edito consli-
 gentem perculit; quærentemq; latebras per paludem
 calamis obsitam, prodentibus incolis, Selymo uictori
 captum uinctumq; tradidit; ut de rege summæ sed in-
 faustæ uirtutis clarissimo, spectaculum uerè deforme
 Scythicumq; prorsus ederetur. In eum siquidem Sely-
 mus abdicata omni uel regiæ clementiæ, uel iustæ hu-
 manitatis laude, quæ singularis fero eius ingenio pro-
 ponebatur crudelissimè statuit, quum diu in quæstione
 de thesauris acerbissimè tortum, impositumq; uili ca-
 melo, & per urbem circumductum, ad Basuelam Sy-
 riæ portam laqueo necari uncoq; ferreo suspendi ius-
 serit; ut Aegyptij se uictorè esse faterentur, qui subla-
 tis duobus supremis regibus, Sulthanorum imperio si-
 nem attulisset.

Aonij Palearij Verulani.

Non fuit in toto rex æquè oriente beatus
 Nec magis in toto rex oriente miser
 Quàm dolor Aegypti, olim Tomumbeius, auro
 Ingenti, atq; armis, & dititione potens;
 Captus ab hoste fero miserum simul, atq; beatum
 Exemplo potis est commonuisse suo;
 Quid rides temere? Quid fles? uis te cohibere?
 Et natum posthac te meminisse hominem?

Mi trab

Mi trabeam induto, gemmis, auroq; corona
 Cingebat fulgens, & diadema caput,
 Mi quondam ornabant pretiosa monilia collum;
 Nunc fractam uili respice sine gulam.

Sub effigie Iacobi Triuultij.

ATVRAM non sepe cuiquam sua
 dona cumulata largiri solitam præclaro
 Iacobi Triuultij exemplo intueri licet;
 quippe quæ ei parum liberalis & deco-
 ri oris rictum, eumq; à summo naso in obtusam cuspidem
 prominente, prorsus ignobilem dederit; atq; item iu-
 sto humiliore, quanquam quadrata, & ferendis armis
 habili statura esse uoluerit; ita ut ingentis spiritus ui-
 gorem qui plenissimè inerat, nequaquam generosa
 uultus specie, personæq; dignitate subleuaret. Natus
 est Mediolani, patre non admodum opulento sed ma-
 ioribus claris; diuersa tamen fama. Nam Acocius Tri-
 uultius inter percussores Ioannis Mariæ Mediolani
 principis annumeratus, eius parricidij nomine dam-
 natus est. Ex aduerso autem Erasmus apud Philippum
 interfecti fratrem & successorem forti fidelisq; studio
 non præclaros modò militiæ honores, sed ipsius etiam
 principis consanguineam cum dote opulenta in matris
 monio habere promeruit. Post hunc Erasmum, An-
 tonius, & Ambrosius, Francisco Sfortiæ Philippi so-
 cieri imperium & hæreditatem aduenti semper aduer-
 sati sunt. Ipse uerò Iacobus tanquam acer & ex Guel-
 pha factione validus hostis, secus ac Renatus frater, &

Ludouico semper dissensit, & quòd dominatum fratris filio ereptum ferre non posset, foris sese grauius uarijs bellis exercuit; in Etruria primò, & demum contra Auximates atq; inde ad Aragonios reges se contulit, quos Ludouico infensissimos esse cognouerat. Ab hac noua amicitia conciliante Ferdinando rege, Alfonsi Dauali regia gratia præpotentis sororem in matrimonium duxit. Verùm ingruente in Italiam Carolo Gallia rege, profectus in Galliam togatam cum Ferdinando iuniore nulla re memorabili aduersus Gallos gesta, cum ipso Ferdinando Romam atq; inde Neapolim se recepit: uisusq; est parum opportuno tempore missionem impetrasse, & ad uictorem Gallum illico certa militiæ conditione concessisse; propterea quòd audisset Ludouicum Sfortiam cum cæteris regibus nimia Caroli felicitate percussis noua foedera aduersus Gallos percussisse; summo nanq; uoto, ut his se applicaret, Sfortiani nominis hostes quærebat. Itaque redeunti Carolo, Tarrensi in pugna ante primam aciem, operam tam fortem quam felicem præstitit, & famam strenui peritissimiq; ducis consecutus est. Defuncto autem Carolo Ludouicus Aurelianus successor, eum Astæ urbi cum ala equitum præfecit. Inde, mox subscribente uotis fortuna, maximum eius operum fuit Ludouicū Sfortiam Mediolanensi imperio depulisse; Nec multo post eum etiam captiuum in Galliam perduxisse; unde ei liberalitate regis magnas opes uel graui cum inuidia obuuisse constat, quando ab his meritis Mar

tis Mareſchalcus quod eſt apud Gallos Equitum ma-
 giſter, ſit appellatus, & ab hoc inſignis dignitatis mu-
 nere, memorabiles ſæpe uictorias Gallico nomini pe-
 pererit. Quarum omnium nobiliſſima, proculdubio
 fuit ea, qua Feltrium, Baleonumq; ad Bononiæ mœnia
 caſtrametatos, ſine ſuorum uulnere proſtigauit, Bo-
 noniamq; Bentiuolis reſtituit. Quæ uictoria pruden-
 tiæ & felicitatis nomine, eo plenior & clarior exti-
 tiſſe uiſa eſt, quòd non multo poſt Gaſto Foiſſeus ad
 ingentem aſpirans laudem, cum ſumma Gallorum
 clade, iacturaq; totius Italici principatus, ad Rhauen-
 nam in ipſa ſuneſta uictoria concidiſſet. Sed qui nuſ-
 quam prælio fuerat ſuperatus, ad Nouariam inuſita-
 tæ Heluetiorum audaciæ ita ceſſit, ut uindicaffe iniu-
 riam biennio poſt ad Mediolanum cenſeatur, quum
 Heluetiorum legiones, ipſo apud Franciſcum regem
 depugnante perdomitæ ſuperatæq; ſint, & Mediola-
 num uix toto uertete anno aduerſus Maximiliani Cæ-
 ſaris impetum peculiari ipſius conſilio conſantiſſimè
 fuerit deſenſum. Ceterum non multo poſt Triuultium
 ſua illuſtri laude, & ciuili parſimonia gaudentem, &
 uti erat elegantium literarum appetentiſſimus publi-
 ca Gymnaſia admirante iuuentute frequentantem, ue-
 bementer exagitauit inuidia, inhiante ſcilicet eius op-
 pidis Lotrechio, qui ſumma regis gratia ſubnixus,
 Mediolani erat in præſectura. Qua de re, uti indigna
 ſuis meritis exacerbatus, noua fœdera cum Griſoni-
 bus Heluetiorum ſocijs, ſibiq; ad Meſochiũ caſtellum
 antiquæ ſuæ ditionis finitimis renouauit, ut dignita-

tem suam tueretur, aduersus immodicas Lotrethij cupiditates, quæ ad eripiendum Viglebanum uoluptarij secessus urbem extendebantur. Hanc nouam renouati foederis pactionem, obtre ctatores usq; adeò regi suspectam fecerūt, ut senex septuagenario maior uocatus in Galliam, tanquam ad dicendam causam media hyeme per Alpium niues contendere cogeretur, qua in re uel ob id minus benignum quam sperasset Franciscum regem inuenit; eo quidem acriore animi cum dolore, quòd ab ipso patre Camillum filium spurium perfidiosè atq; impiè defecisse reperiēbat. His conflictatus curis indignabundus senex apud Carnutes exorta stranguria facile interiit; uir profectò Italarum ducum celeberrimus, & optimus, nisi grauisimam & propè perennem inuidiam, quum externæ gentis iugum patriæ primus imponeret, cum execrabili seruiuentium ciuium detestatione subiisset. Tumulatus est Mediolani apud adem Nazarianam suæ tribus sumptuosissimo sepulchro ab se condito, quod postea Iacobus nepos eius & hæres, accumulatis ornamentis, luculentius fecisse uidimus.

Parthenij Parauicini.

Non uiolam, aut Paphiū florē, mollēmue Hyacinthū
 Spargite, non magni poscunt hæc munera manes,
 Sed galeas clypeosq; ensesq; & Martia dona
 Ferte, & honorata feretrum præcingite lauro,
 Hoc ducis egregij funus, sacraeq; Triuulti
 Inferiæ, quo fama Italum, Mauorsq; Latinus

Extul

Extulerat caput, & priscum affectabat honorem.
 Armorum proceres celebrem longo ordine pompam
 Ducant, & tanto persoluant iusta sepulchro
 Concussisq; frequens exercitus assonet armis.
 Tum uos Scipiadae manes, umbræq; Camilli,
 Vos Decij, Fabijq; duces, & clara Quirini
 Progenies, ubi nox furuas extendere alas
 Ferte pedem, & cineres uenerati, & nobile bustum
 Magnanimi excipite Herois, faustoq; sequentes
 Agmine, ad Elysios umbram deducite campos
 Hoc Mauors illi, Pallasq; indicit honores.

Rainerij.

Insu brum columen Triuultius hæc tulit ora
 Quem ad magnum Bellona edidit Erydanum,
 Mauorti permixta Deo; treis pectore uultus
 Treisq; animos habuit, tergeminasq; manus,
 Ter leto sternendus erat; sed dente maligno
 Vna ducem inuictum sustulit inuidia.

Hieronymi Vulpij.

Sunt tumuli Iacobe tui certamina, captæ
 Vrbes, captiui, regna, trophæa, duces.
 Hos tumulos tibi tu propria uirtute parasti,
 Nos tibi pro titulis carmina bina damus.
 Vicerat hic hostes animis; at nomine mortem
 Vicit; & inuictus uixit, & interijt.

Sub effigie Tristani Acunij Lusitani.

A Chonesta canitie uiridis adhuc fene-
 ctæ, cultuq; nobilibus margaritis pi-
 cto, ac internitente passim insignium
 gemmarum fulgore, supra quam dici
 posset ornatissimo Tristanum Acuniū Emanu-
 elis Lusitaniæ regis legatum uidimus, quum Flumentana por-
 ta præeunte Elephanto in urbem inueheretur: Indicæ
 uictoriæ suæ trophæa ostentans, donaq; afferēs Leoni
 Pontifici, ut supremæ fortunæ decus præclara magni
 numinis prouidentia ad felicitatem seculi collatū gra-
 tularetur, quando eum etiam tanquam sacrorū prin-
 cipem ritè creatū, religiosè atq; suppliciter uenerari
 iubebatur. Munera fere planetæ, & pluuiiales, Dal-
 maticæq; uestes, unis solennibus sacris dicatæ, quas in-
 numerabiles margaritæ Phrygijs operibus intertextæ
 mirabiliter adornabant. Prorex siquidem in India
 Tristanus multas sibi prætiosiores diuitias conges-
 serat, præclaris rebus cum grauitate præstantis in-
 genij, tum bellicosa manu gestis; ad apertis scilicet aut
 institutis Indicæ negociationis emporijs ultra Calecu-
 thum usq; ad opulentissima Cambaiæ, Narsingæ, &
 Bengalæ regna; passimq; per oram amicitias iūxerat,
 tributaq; aromatum imponens, ultra Gangem Lusita-
 ni nominis famam propagarat. His rebus gestis re-
 deuntem ad triumphum superantemq; extremum Aethi-
 opie promontorium, quod nauæ Bonæ spei uo-
 cant, rapidissimi Aquilones ultra circulum Antar-
 cticum

Eticum tanta ui propulerunt, ut in uasto pelago longi-
 gissimi tractus terras adierit, quas non ingentis in-
 sulae, uerum eius continentis immensae regionis quae
 ad Perurana & Cuscana regna connectitur, esse cre-
 deret; quam nemo tamen praeter cum haecenus inue-
 nerit; non secus ac Magalano accidisse uidemus; qui
 per angustas quasdam fauces in occidentalem Ocea-
 num circuito toto terrarum orbe, stupenda nauiga-
 tione penetravit. Sed Elephanta aurea instratus
 stragula, & turrato ephippio Indos homines gestans
 in se admirantis populi ora conuertit, quum exten-
 ta proboscide eaq; nemini noxia, & passu ad modu-
 los tibiaram temperato iocundissime lasciuiet. Ob-
 stupere in tantae molis bellua Romanus in primis
 populus, & suburbanae gentes, tam docile ingenium,
 humanisq; adeo sensibus propinquum; quod magi-
 stri sceptro ferreo imperantis uocibus pareret, uene-
 rariq; principem & augustiore habitu homines cer-
 to gestu uideretur, circumfusaeq; puerorum turbae
 adulari didicisset. Ceterum Elephas publicae hilari-
 tatis oblectamentum, uix toto biennio Romani coeli
 lucem uel diuersae passionis intemperiem perferre
 potuit; quum fluente aluo paucissimis diebus interi-
 ret. Eius mortem plebs tota non secus ac incompa-
 rabilis ciuis diu luxit, quod communis omnium uo-
 luptas quae ad famam dignitatemq; Urbis pertine-
 ret, immaturo alioquin uiuacissimae bestiae interitu,
 erepta uideretur. Ob id Leo Pontifex non obscura
 praeproperis extincti fati subiratus, ut populi desi-

derium, quanquam inani picturæ solatio deliniret,
Elephantum simillima effigie mensurâq; membrorum
iuxta turrem Vaticanæ portæ pingi iussit, cui & hoc
quoq; Epigramma inscriptum est.

Beroaldi Iunioris.

Monte sub hoc Elephas ingenti contegor ingens
Quem rex Emanuel deuictis Oriente, Leoni
Captiuum misit decimo; quem Romula pubes
Mirata est, animal non longo tempore uisum
Vidit & humanos in bruto pectore sensus.
Inuidit Latij sedem mihi Parca beati
Nec passa est ternos domino famularier annos.
At quæ fors rapuit naturæ debita nostræ,
Tempora, uos superi magno accumulate Leoni.

At rex Emanuel ad extendendam subactæ ab se
Indiæ laudem dignum fama sua ratus, si recentis mu-
neris gratiam nouo munificentiae officio cumularet,
rhinocerotem etiam misit, qui ex uinere longissi-
mæ navigationis, in littus prouinciæ Narbonensis
expositus, insigni Galliæ spectaculo fuit. Erat hæc
bellua paulò humilior elephanto, si altitudinem spe-
ctes, sed longitudine propè par, nostratis bubali for-
mam referens, nam ungulas habet bisulcas, uerùm ter-
gore buxci coloris eoq; ab impenetrabili duritie du-
plicato, tanquam perpetuo thorace protegitur; ar-
maturq; pedali osseo cornu supra nares emanente quo
ferire sub utero, atq; transfodere elephantem pecu-
liarem

liarem suum & internecinum hostem solet, si tamen iniectæ ad collum & ocysimè strangulantis proboscidis uim effugiat; nam in congressu perpetuæ similtati, aut parta uictoria, aut certe decora morte satisfacit. Sed hanc inusitatæ feritatis belluam, quæ in arena Amphiteatri elephanto ad stupendum certamen committi debuerat, Neptunus Italiæ inuidit, & rapuit, quum nauigium quo aduehebatur, Ligusticis scopulis illisum, impotentis tempestatis turbine mersum periisset; eo grauiore omnium dolore, quòd bellua Gangem & Indum altissimos terræ patriæ fluuios tranare solita, in ipsum littus supra portum Veneris, uel arduis saxis asperrimum enatare potuisse crederetur, nisi compeditus cathenis ingentibus, nihil proficiente euadendi conatu superbo maris Deo cecidisset. Ferunt hunc rhinocerotem, quum ab Oceano Vlyxponensi in portu exponeretur, aspectu, atq; odore suo elephantum Romano grandiorum, qui tum erat in Regia, usq; adeò truculenter terruisse, ut elephas ipso naturæ miraculo præcipuus hostis, concepto incredibili pauore, septum caucæ ferreis ingentibus clatris permunitum, humerorum & capitis præcipiti impulsu perruperit, & in longam se proripiens fugam, terribiliq; barritu edito, stridens & furens cuncta obuia prostrauerit. Viriusq; belluæ imagines ex uera naturaliq; magnitudine picturis expressæ, in ipso Musæi nostri atrio spectantur, cum hac inscriptione singulis uersiculis animantium naturam demonstrante.

Humanos Elephas retinet sub pectore sensus
Rhinoceros nunquam uictus ab hoste redit.

Antonij Sanfelicij de Rhinocerote.

Rhinoceros ego sum fusco deuectus ab Indo
Hinc, ubi uestibulum lucis portæq; diei,
Hesperiae classem ascendi temeraria uela
Ausâ nouas terras, aliumq; inuisere Solem.
Spectarat quondam urbs nostros in munere circi
Congressus, hostemq; elephantum obiecit arena.
Hic patrias iras, æternaq; prælia mecum
Exercet fidens immâni corpore moles.
At loricamur triplici nos tergore, & arma
Præualidus mucro, atq; inuicta cuspide cornu.
Ipse cadit Barrus, dum telum figitur aluo
Expugnat uires stultas prudentia solers.

PAVLI